

Souhrnná teritoriální informace Bulharsko

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Sofii ke dni 03.10.2011

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Bulharská republika (Република България, Republic of Bulgaria).

1.2. Rozloha

110.993 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Počet obyvatel: 7,364 mil. (údaje za r. 2011)

Hustota osídlení: 66 obyvatele na 1 km²

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 65,2 %

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva za r. 2010: úbytek 4,6 %

Průměrný meziroční přírůstek obyvatelstva za období 2002-2011: úbytek 0,7%

Demografické složení: muži - 3,7 mil. (51,3 %), ženy - 3,5 mil. (48,7%) (za r. 2011)

1.5. Národnostní složení

Bulhaři 85,1 %, Turci 9,1 %, Romové 4,2 %, Arméni, Židé, Vlaši, Řekové a Rusové 2 %.

1.6. Náboženské složení

Pravoslavní 75,9 %, muslimové 9,4 %, protestanti 1,1 %, katolíci 0,8 %.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úředním jazykem je bulharština. V oblastech obývaných Turky je tolerováno užívání turečtiny i v úředním styku, zákon to však neupravuje. Z cizích jazyků je nejčastěji používána angličtina a ruština.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Bulharsko je rozděleno do 28 oblastí (viz administrativní mapa) a 264 obcí. Oblasti jsou řízeny oblastními administracemi. Vedoucí oblastních administrací („oblasten upravitel“) jmenuje do funkcí vláda, nejsou tudíž voleni přímo. Orgánem místní samosprávy v obcích je obecní rada ("obštinski savet"), přičemž její členové jsou voleni na čtyři roky. Výkonnou moc v obci zajišťuje starosta („kmet"), jenž je rovněž volen na čtyři roky.

Hlavním a největším městem je Sofie (1.232 tis. obyvatel). Dalšími největšími městy jsou Plovdiv (507 tis.), Varna (393 tis.), Burgas (311 tis.), Stará Zagora (235 tis.), Blagoevgrad (191 tis.), Ruse (180 tis.), Pleven (179,4 tis.), Veliko Trnovo (179,2 tis.), Haskovo (177 tis.), Pazardžik (171 tis.), Sliven (131 tis.).

Souborové přílohy:

- Mapa BG
<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=71220> (216kB)

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Bulharský lev (BGN) = 100 stotinek

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátek:

3.březen - Osvobození od osmanské nadvlády (1879)

Oficiální svátky:

1. leden - Nový rok

15. duben - Velikonoce

1. květen - Svátek práce

6. květen - Den sv. Jiří ("Georgiov den") svátek bulharské armády

24. květen - Den slovanského písemnictví

6. září - Den sjednocení (1885)

22. září - Den nezávislosti BR (1908)

1. listopad - Den vůdců národního obrození

25.-26. prosinec - Vánoce

Všechny uvedené svátky jsou dny pracovního volna.

Časový posun: GMT + 2 hodiny, SEČ + 1 hodina

Pracovní doba: obvykle od 09,00 - 17,30

Prodejní doba: od 8,00 (resp. 10,00) do 20,00; většina prodejen je otevřena i o víkendu.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Mentalita a způsob jednání bulharských partnerů odpovídá známým charakteristikám balkánských zemí. Bulhaři se při jednání vyznačují schopností a ochotou vést rozsáhlou konverzaci a srdečností. Hlavní důraz je kladen na verbální komunikaci, která je vedena zpravidla v přátelském duchu a se zájmem na straně bulharského partnera. Kromě bulharštiny patří mezi nejčastěji používané jazyky angličtina (převládá hlavně u mladší generace), ruština (zejména u starší generace), němčina či francouzština. Co se týče etikety, její dodržování platí i v případech, kdy je jednání vedeno neformálnější způsobem, pokud nejsou mezi stranami navázány skutečně dobré a přátelské vztahy. Samozřejmostí při jednání by mělo být představení všech členů delegace. Co se týče doby jednání, nebývá zvykem zahajovat jednání v ranních hodinách. Vhodnější je pozvání k pracovnímu obědu, případně večeři, jež se může protáhnout do pozdějších hodin. Dochvilnost nepatří mezi charakteristické znaky obchodního jednání v Bulharsku,

nemělo by se to však praktikovat při jednání s úřady a státními institucemi. Délka případného zpoždění se zpravidla pohybuje v rozmezí 10-20 minut. Rovněž lze těžko dopředu odhadnout dobu trvání obchodního jednání. Při oslovování se používá výrazů pan a paní ("gospodin", "gospoža"), tituly se nepoužívají s výjimkou akademických pracovníků a lékařů. U ředitelů firem či vyšších úředníků se používá při oslovení název jejich funkce. Poněkud matoucím zvykem bývá při častějším nebo delším kontaktu s bulharskými partnery plynulé přecházení z vykání na tykání a naopak. Při setkání se lidé nejčastěji pozdraví podobně jako u nás slovy "dobar den (večer)", při loučení se používá výraz "doviždane" (nashledanou). Při stolování místní lidé rádi konverzují, popíjejí, kouří nebo dokonce tancují. Konverzace se zpravidla vede v lehčí formě, nediskutuje se příliš o obchodu, obchodní otázky se řeší v závěru pracovního oběda či večere při kávě. Rozhodně se jedná spíše o společenskou záležitost.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Přestože od vstupu Bulharska do EU (1.1.2007) je zde českým občanům poskytována neodkladná lékařská péče na základě evropského průkazu zdravotního pojištění za stejných podmínek jako bulharským občanům, lze českým občanům obecně doporučit, aby se před cestou do této země dále připojistili. Péče na základě evropského průkazu zdravotního pojištění umožňuje péči pouze u smluvních zařízení veřejné zdravotní pojišťovny a v žádném případě nezahrnuje náklady na repatriaci do ČR v případě zranění či úmrtí. V Bulharsku také existuje u některých standardních lékařských výkonů daleko vyšší finanční spoluúčast ze strany pacienta a obvyklé je i hotovostní hrazení některých lékařských pomůcek a léků, a to např. i při operacích apod. V případě provozování rizikových sportů (létání na rogatech, vodní sporty, horolezectví aj.) je nutné mít speciální připojištění pokrývající i tyto aktivity.

Občané ČR (jako členské země EU), kteří se v Bulharsku zdržují dlouhodobě (zejména za účelem výkonu povolání) a jsou plátcí sociálního a zdravotního pojištění v ČR, mohou čerpat hrazení veškeré zdravotní péče z veřejného zdravotního systému v Bulharsku ve stejném objemu jako bulharský občan za podmínky, že si na základě formuláře E 101, vydaného Českou správou sociálního zabezpečení, zajistí u své zdravotní pojišťovny formulář E106, který v Bulharsku zaregistrují u Národní zdravotní pojišťovny (Nacionalna zdravna kasa).

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Od 1. 1. 2007 je v Bulharsku uplatňován volný pohyb občanů EU. Vstup a pobyt občanů EU v Bulharsku je upraven Zákonem o vstupu a pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků. Pokud občan EU hodlá v Bulharsku pobývat déle než 3 měsíce, je povinen se dostavit na oddělení migrační policie v místě pobytu (v Sofii je možné se dostavit přímo na Ředitelství „Migrace“ při Policejním ředitelství Ministerstva vnitra) a požádat o potvrzení o přechodném pobytu. Potvrzení se dle zákona vydává v tentýž den na dobu max. 5 let dle účelu pobytu. Pro získání zmíněného potvrzení musí občan EU doložit alespoň jeden z následujících dokladů: pracovní smlouvu (v případě zaměstnaneckého poměru), potvrzení školského zařízení (v případě studia), zdravotní pojištění a dostatečné množství peněžních prostředků.

Do Bulharska se cestuje na platný cestovní pas ČR, jehož platnost by měla pokrývat minimálně dobu potřebnou pro pobyt v Bulharsku a cestu zpět do ČR. Od 1. 1. 2007 je možné cestovat do Bulharska i na platný občanský průkaz ČR obsahující strojově čitelnou zónu (tyto průkazy jsou vydávány od druhé poloviny roku 2000).

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

V případě Bulharska nelze jednoznačně rozlišovat geografické části země, v nichž by bylo riziko pobytu pro cizince vyšší nebo nižší. Obecně z pohledu bezpečnosti turistů může větší rizika přinášet individuální turistika, a to zejména cestování osobními automobily. Proto lze v případě individuální turistiky automobilem, příp. autobusem doporučit vyvarovat se jízdy za tmy a zvláště se nedoporučuje přespávat v automobilu na nehlídaných místech. Pro parkování se vyplatí využívat hlídaná nebo hotelová parkoviště. Při zastavení u čerpacích stanic nenechávat automobily bez dozoru a umístit je na dobře viditelné místo. Zvláštní ostražitost se doporučuje při nenadálém propíchnutí kola automobilu a téměř okamžitě „nezištné“ nabídce pomoci ze strany „náhodně kolemjdoucích“ cizích lidí. V těchto případech

většinou díky odlákání pozornosti dochází ke krádežím peněz a osobních dokladů z auta. Policisté nejsou oprávněni pokutovat cizince na místě blokovou pokutou, placení pokuty se má uskutečňovat na přepážkách regionálních stanovišť dopravní policie. Policista se musí prokázat služebním průkazem s fotografií, jménem a hodností.

Při výměně valut se doporučuje dbát rovněž zvýšené ostražitosti, věnovat pozornost vývěsním tabulím směnných kurzů před směnárnou a uvnitř směnárny a nenaletět na „výhodné“ kurzy, kdy zákazník obdrží za prodávané valuty v konečném důsledku částku mnohem nižší než předpokládá, jelikož si nevšimne jiného (nevýhodného) kurzu na stvrzence o výměně valut, kterou podepisuje před vyplacením nakupované domácí měny. K velmi četným podvodům tohoto druhu docházelo v průběhu letních měsíců v mořských letoviscích (zejména v Primorsku).

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky (Posolstvo na Českata Republika)

Vedoucí úřadu: Ing. Pavel Vacek, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

blvd. Yanko Sakazov 9

1504 Sofia, Bulgaria

tel. +359-2-9486800

fax: +359-2-9486818

služba mimo pracovní dobu a o víkendu: +359 888 398 045

e-mail: sofia@embassy.mzv.cz (sekretariát)

web: <http://www.mzv.cz/sofia>

Ekonomický úsek Velvyslanectví ČR

Vedoucí: Ing. Juraj Melioris, 1. tajemník

tel. +359-2-9486803

fax: +359-2-9486804

e-mail: Commerce_Sofia@mzv.cz

Velvyslanectví se nachází blízko městského centra a hlavním orientačním bodem je kruhový objezd s památníkem národního hrdiny Vasila Levského.

Honorární konzulát České republiky ve Varně

Vedoucí úřadu: Mgr. Zdeňka Boeiová, honorární konzul

Adresa: Cani Ginčev 24, 9002 Varna, BR

Telefon: +359 52 641 775

Fax : +359 52 641 774

E-mail : Varna@honorary.mzv.cz

Působnost úřadu : oblast (kraj) Dobrič, Varna, Burgas (přímořské oblasti)

Provozní hodiny úřadu: úterý a čtvrtek 14.00-16.00

V letních měsících (červenec - srpen) je v provozu konzulární jednatelství v Burgasu. Aktuální spojení lze získat prostřednictvím Velvyslanectví České republiky v Sofii.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Česká centra

Ředitelka: Mgr. Alena Ungrová

ul. Rakovski 100, Sofia, Bulgaria

telefon: +359-2-8155430, +359-2-8155431, +359-2-8155432

fax: +359-2-8155440

e-mail: ccsofia@czech.cz

web: www.czechcentres.cz/sofia

CzechTrade

Ředitelka: Ing. Petra Bulková

blvd. Janko Sakazov 9, 1504 Sofia, Bulgaria

tel. +359-2-9486848

fax: +359-2-9433334

e-mail: sofia@czechtrade.cz

www.czechtrade.bg

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

Tísňové volání: 112

Policie: 166

Hasiči: 160

Lékařská pohotovost: 150

Dopravní policie: 165

Pomoc na silnicích: 146

1.18. Internetové informační zdroje

www.informationbulgaria.com - historie, geografie, místní zvyklosti, turistické destinace

www.investbulgaria.com - informační servis pro investory

www.bulgariatravel.org - turistika

http://portal.mpsv.cz/eures/prace_v_eu/zeme/bulharsko - životní a pracovní podmínky v BG

www.nsi.bg - statistika - ekonomika, turistika, demografie, atd.

www.econ.bg - ekonomické informace, aktuality, analýzy, firmy

www.investbg.government.bg - zahraniční investice, podmínky a legislativa, přehledy

www.bcci.bg - přehled odvětvových svazů Bulharské obchodní a průmyslové komory

www.business.bg - podnikatelský katalog, ekonomické informace

www.fair.bg - Mezinárodní veletrhy Plovdiv (přehled veletrhů a výstav v Plovdivu)

www.bulgarreklama.com - Expo Center Sofia (veletrhy a výstavy v Sofii)

www.aop.bg - portál veřejných zakázek (v bulharštině)

www.bia-bg.com - Bulharská průmyslová asociace, další odvětvové asociace

www.priv.government.bg - Agentura pro privatizaci

1.19. Adresy významných institucí

Kancelář prezidenta - www.president.bg

Národní shromáždění (parlament) - www.parliament.bg

Úřad vlády - www.government.bg

Ministerstvo zahraničních věcí - www.mfa.bg

Ministerstvo ekonomiky, energetiky a cestovního ruchu - www.mi.government.bg

Ministerstvo financí - www.minfin.bg

Ministerstvo dopravy, informačních technologií a spojů - www.mtitc.government.bg

Ministerstvo zemědělství a potravinářství - www.mzh.government.bg

Ministerstvo vnitra - www.mvr.bg

Ministerstvo obrany - www.md.government.bg

Ministerstvo školství, mládeže a vědy - www.minedu.government.bg

Ministerstvo zdravotnictví - www.mh.government.bg

Ministerstvo práce a sociální politiky - www.mlsp.government.bg

Ministerstvo pro místní rozvoj a veřejné práce - www.mrrb.government.bg

Ministerstvo životního prostředí a vod - www.moew.government.bg

Ministerstvo spravedlnosti - www.justice.government.bg

Agentura pro privatizaci - www.priv.government.bg

Bulharská investiční agentura - www.investbg.government.bg

Bulharská národní banka - <http://www.bnb.bg>

Agentura pro malé a střední podniky - www.sme.government.bg

Agentura „Železniční infrastruktura“ - www.iaja.government.bg

Národní statistický úřad - www.nsi.bg

Národní pojišťovací institut - www.noi.bg

Národní služba pro zaměstnanost - www.az.government.bg

Nejvyšší kontrolní úřad - www.bulnao.government.bg

Katastrální úřad - www.cadastre.bg

Státní komise pro energetickou a vodní regulaci - www.dker.bg

Komise pro mírové využití jaderné energie - www.bnsa.bas.bg

Komise pro cenné papíry - <http://www.fsc.bg/>

Komise na ochranu konkurence - www.cpc.bg

Centrální depozitář - <http://193.22.248.196/>

Daňová správa - www.nap.bg

Registrační agentura - www.registryagency.bg

Národní fond zdravotního pojištění - www.en.nhif.bg

Městský soud v Sofii - www.scc.bg

Bulharská průmyslová asociace - www.bia-bg.com

Bulharské investiční fórum - <http://www.biforum.org>

Komora řemeslníků - <http://www.nzkgb.org/>

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Státní zřízení:	republika
Nejvyšší zákonodárný sbor:	Lidové shromáždění (240 poslanců)
Nejvyšší výkonný orgán:	Rada ministrů (vláda)
Poslední parlamentní volby:	červenec 2009
Poslední prezidentské volby:	říjen 2006
Budoucí prezidentské volby:	říjen/listopad 2011

Zastoupení jednotlivých politických stran a seskupení v současném bulharském parlamentu:

Strany a koalice	Mandáty
Občané za evropský rozvoj Bulharska (GERB) - pravicová strana	116
Bulharská socialistická strana (BSP) - levicová strana	40
Hnutí za práva a svobody (DPS) - etnická strana bulharských Turků, centristická	38
„Ataka“ - nacionalistické pravicové hnutí (ataka = útok);	21
Modrá koalice (Unie demokratických sil, Demokráté za silné Bulharsko, Bulharský zemědělský národní svaz) – seskupení pravicových stran	15
„Řád, zákonnost a spravedlnost“ – pravicová strana	10
Celkem	240

Na základě výsledků parlamentních voleb ze dne 5. 7. 2009 byla dne 27. 7. 2009 sestavena jednobarevná menšinová vláda (GERB) s parlamentní podporou stran Ataka, Modrá koalice a Řád, zákonnost a spravedlnost.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Hlavou státu je prezident volený v přímých volbách na období pěti let (nejvíce na dva mandáty). Kompetence prezidenta dle ústavy jsou přibližně stejné jako v ČR. Současným prezidentem je Georgi Parvanov (bývalý předseda Bulharské socialistické strany), zvolen v říjnu 2006 (druhý mandát).

2.3. Složení vlády

Bojko Borisov - předseda vlády

Simeon Djankov - místopředseda vlády a ministr financí

Cvetan Cvetanov - místopředseda vlády a ministr vnitra

Trajčo Trajkov - ministr ekonomiky, energetiky a cestovního ruchu

Nikolaj Mladenov - ministr zahraničí

Tomislav Dončev - ministr pro řízení prostředků z EU

Anjo Angelov - ministr obrany

Liljana Pavlova - ministryně regionálního rozvoje a veřejných prací

Diana Kovačeva - ministryně spravedlnosti

Sergej Ignatov - ministr školství, mládeže a vědy

Veždi Rašidov - ministr kultury

Stefan Konstantinov - ministr zdravotnictví

Totju Mladenov - ministr práce a sociální politiky

Miroslav Najdenov - ministr zemědělství a potravinářství

Ivajlo Moskovski - ministr dopravy, informačních technologií a spojů

Nona Karadžova - ministryně životního prostředí

Svilen Nejkov - ministr tělesné výchovy a sportu

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

- Evropská unie - European Union (EU)
- Organizace spojených národů - United Nations (UN)
- Severoatlantická aliance - North Atlantic Treaty Organization (NATO)
- Rada Evropy - Council of Europe (CE)
- Mezinárodní měnový fond - International Monetary Fund (IMF)
- Světová obchodní organizace - World Trade Organization (WTO)
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj - World Bank (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)
- Evropská banka pro obnovu a rozvoj - European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě - Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)
- Mezinárodní komise pro ochranu řeky Dunaje - Danube Commission
- Mezinárodní agentura pro atomovou energii - International Atomic Energy Agency (IAEA)
- INTERPOL - International Criminal Police Organization
- Mezinárodní námořní organizace - International Maritime Organization (IMO)
- Mezinárodní organizace frankofonie - International Organization of the Francophonie (La Francophonie)
- Mezivládní oceánografická komise - International Olympic Committee (IOC)
- Mezinárodní telekomunikační unie - International Telecommunication Union (ITU)
- Organizace pro zákaz chemických zbraní - Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)
- Světová poštovní unie - Universal Postal Union (UPU)
- Antarktická smlouva - Antarctic Treaty
- Světová zdravotnická organizace - World Health Organization (WHO)
- Světová organizace duševního vlastnictví - World Intellectual Property Organization (WIPO)
- Světová turistická organizace - World Tourism Organization (UNWTO)

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Bulharsko se zúčastňuje všech mnohostranných smluv a dohod, ke kterým se připojilo z titulu členství v mezinárodních organizacích (viz oddíl 3.1.).

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

- Úmluva mezi vládou Československé republiky a vládou Bulharské lidové republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví (Sofie, 19. 9. 1959, č. 22/1960 Sb.)
- Smlouva uzavřená mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o výměně nemovitých majetků (Sofie, 18. 7. 1960)
- Dohoda o letecké dopravě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky (Sofie, 25. 9. 1967, č. 71/1968 Sb.)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o spolupráci v oblasti mírového využívání jaderné energie (Sofie, 12. 6. 1970, č. 29/1971 Sb.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské lidové republiky o spolupráci v oblasti cestovního ruchu (Praha, 2. 2. 1972, č. 74/1972 Sb.)
- Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou a Protokol (Praha, 16. 3. 1972, č. 63/1974 Sb.)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o mezinárodní silniční dopravě (Praha, 24. 7. 1975, č. 49/1976 Sb.)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (Sofie, 25. 11. 1976, č. 3/1978 Sb.)
- Protokol o uspořádání otázek spojených s užíváním rekreačních objektů a zařízení vybudovaných v Bulharské lidové republice pro účely podnikové rekreace československými hospodářskými a společenskými organizacemi (Sofie, 16. 12. 1976)
- Dohoda mezi Správou služeb diplomatickému sboru a Bulharskou lidovou republikou - zastoupenou Ministerstvem zahraničních věcí o poskytnutí užívacího práva k pozemku pro výstavbu souboru budov velvyslanectví Bulharské lidové republiky v Praze (Praha, 17. 8. 1977)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o kulturní a vědecké spolupráci (Praha, 10. 4. 1978, č. 130/1979 Sb.)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o kulturních a informačních střediscích v Československé socialistické republice a v Bulharské lidové republice a Protokol k Dohodě (Praha, 3. 7. 1981, č. 88/1981 Sb.)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Bulharské lidové republiky o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání a o vědeckých hodnostech a titulech, vydávaných v ČSSR a v BLR (Praha, 14. 4. 1982, č. 43/1983 Sb.)
- Smlouva o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Bulharskou republikou (Sofie, 6. 4. 1992, č. 571/1992 Sb.)
- Dohoda o spolupráci mezi federálním ministerstvem vnitra České a Slovenské Federativní Republiky a ministerstvem vnitra Bulharské republiky (Praha, 23. 9. 1992)
- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Bulharské republiky o vzájemné spolupráci (Praha, 21. 9. 1995)
- Dohoda mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství a potravinářského průmyslu Bulharské republiky o spolupráci v oblasti zemědělství (Praha, 15. 11. 1995)

- Smlouva mezi Českou republikou a Bulharskou republikou o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (Sofie, 9. 4. 1998, č. 203/1999 Sb.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o předávání a zpětném přebírání osob (Sofie, 9. 4. 1998, č. 277/1998 Sb.)
- Protokol mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o mezinárodních smlouvách platných mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Bulharskou republikou k 31. prosinci 1992/ (Sofie, 9. 4. 1998, č. 57/2000 Sb. m. s.)
- Smlouva mezi Českou republikou a Bulharskou republikou o sociálním zabezpečení (Praha, 25. 11. 1998, č. 2/2000 Sb. m. s.)
- Dohoda mezi Českou republikou a Bulharskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Sofie, 17. 3. 1999, č. 103/2000 Sb. m. s.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorismu a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti (Sofie, 17. 03. 1999)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Bulharské republiky (Sofie, 06. 12. 1999, č. 90/2000 Sb. m. s.)
- Memorandum o dalších směrech spolupráce mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Bulharské republiky (Praha, 29. 09. 2000)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v mezinárodní kombinované dopravě Sofie, 9. 10. 2003, č. 65/2004 Sb. m. s.)
- Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o změně Dohody mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o zrušení vízové povinnosti ze dne 28. dubna 1994 sjednané výměnou nót (Sofie, 9. 10. 2003, č. 126/2003 Sb. m. s.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky, kterou se mění a doplňuje Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o předávání a zpětném přebírání osob podepsaná dne 9. dubna 1998 v Sofii (Sofie, 27. 7. 2004, č. 65/2005 Sb. m. s.)
- Memorandum o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem hospodářství Bulharské republiky (Praha, 9. 11. 2004, č. 139/2004 Sb.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v oblasti cestovního ruchu (Praha, 19. 5. 2008, č. 39/2008 Sb.m.s.)

4. Ekonomická charakteristika země

Bulharsko je země s otevřenou tržní ekonomikou založenou do značné míry na průmyslové výrobě se středně rozvinutým soukromým sektorem a pořád ještě vysokým vlivem státu v řadě strategických podniků. Světovou bankou je Bulharsko hodnoceno jako země s vyššími středními příjmy. K nejdrastičtějšímu propadu bulharské ekonomiky došlo v první polovině devadesátých let dvacátého století v důsledku rozpadu RVHP a ztrát tradičních trhů zejména v zemích bývalého Sovětského svazu. Následně, kvůli velmi pomalým a nedostatečným ekonomickým reformám, bulharská ekonomika v roce 1996 zkolabovala, čehož nejvýraznějším projevem byla více než 300% inflace a znehodnocení domácí měny. K postupné stabilizaci ekonomiky začalo docházet až v roce 1998 po zavedení režimu fixního kursu domácí měny k německé marce (později k euru), tj. po zavedení tzv. "currency board" odsouhlaseného Mezinárodním měnovým fondem a Světovou bankou. Rok 2000 znamenal rovněž stabilizaci fiskální politiky, přičemž se prakticky až do roku 2009 dařilo udržet přebytkový rozpočet. Vstup do EU přinesl Bulharsku výraznou liberalizaci v obchodu, na druhé straně však byla ekonomika země vystavena silnějšímu inflačnímu tlaku, což bylo jedinou příčinou dosavadního nenaplnění ambice připojení se k systému ERM-2 nezbytnému pro vstup do eurozóny. V kontextu současného zpřísnování podmínek pro budoucí členy eurozóny nelze s určitostí stanovit termín zavedení eura v Bulharsku.

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Stabilizace a postupné oživení bulharské ekonomiky započaté ve 2. polovině 2010 pokračovalo i v 1. pololetí 2011. HDP v uvedeném období reálně vzrostl o 2,2 %, i když s klesající dynamikou růstu (1. čtvrtletí 3,4%, 2.čtvrtletí 1,9 %), přičemž jeho celková hodnota dosáhla více než 9 miliard eur. Největší podíl na růstu HDP mají zejména rostoucí vývozy. Na konci 1. pololetí 2011 byl na běžném účtu platební bilance zaznamenán přebytek 0,6 % HDP. Hlavním faktorem ovlivňujícím vytvoření přebytku na BÚPB ve sledovaném období se stala pozitivní bilance v obchodu a ve službách, a to jak v důsledku rostoucích vývozu, tak i díky zpomalení růstu dovozu. Vývoj přímých zahraničních investic za období leden-červenec 2011 výrazně klesl. Hodnota PZI za uvedené období dosáhla pouze necelých 100 milionů eur, což představuje 80% pokles ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku. Deficit státního rozpočtu ke konci 1. pololetí 2011 představoval 0,9 % HDP, což je o 1,3 procentního bodu méně proti předchozímu roku, a to díky jak vyšším příjmům, tak i omezení celkových výdajů. Průměrná mzda na konci druhého čtvrtletí 2011 dosáhla 699 BGN (cca 350 EUR), což v nominálním srovnání znamenalo růst o 4,1 % oproti předchozímu čtvrtletí a o 9,3 % meziročně. Zároveň poklesl počet zaměstnaných o 1 % meziročně.

Bulharsko se v rámci EU i nadále řadí mezi země s nejnižším daňovým zatížením, přičemž v roce 2011 se očekává pouze zvýšení pojistných odvodů o 1,8 % s cílem udržení stability v penzijním systému. V souvislosti s diskusemi ohledně možného oživení bulharské ekonomiky a jejího postupného vymaňování se z krize je značná pozornost věnována otázce podílu stínové ekonomiky na HDP země. V souladu s oficiálním vládním odhadem se stínový sektor na tvorbě HDP podílí přibližně z 10 až 12 %, což v absolutním vyjádření představuje zhruba 4 miliardy eur ročně.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

	2007	2008	2009	2010	1H2011
HDP v běžných cenách (mil. EUR)	28 898	33 895	33 100	36 080	9 643
Reálný růst HDP (%)	6,4	6,2	-4,9	0,2	2,2
HDP na obyvatele v PPS (EUR)	3 689	4 376	4 367	4 876	-
Index průmyslu (%)	9,6	0,7	-18,3	2,1	6,3

Inflace (průměrná, %)	8,4	12,3	2,8	2,4	4,8
Nezaměstnanost (%)	6,9	6,3	9,1	9,2	11,2
Vývoz, FOB (mil. EUR)	13 511,9	15 203,8	11699,3	15 561,2	9 638,6
Dovoz, FOB (mil. EUR)	20 757,2	23 801,1	15872,8	18 324,8	10 279,9
Běžný účet platební bilance (mil. EUR)	-7 755,2	-8 182,5	-3 116,2	-475,8	244,1
Finanční účet platební bilance (mil. EUR)	13 676,4	11 473,2	1 190,0	-174,4	- 1016,0
PZI (mil. EUR)	9 051,8	6 727,8	2 436,9	1 778,5	99,6
Směnné kursy (ke konci období)					
BGN/EUR	Currency board fixed rate 1,95583				
BGN/USD	1,49	1,33	1,39	1,36	1,47

Zdroj: Bulharská národní banka (www.bnb.bg)

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Ke konci července 2011 byl zaznamenán růst průmyslu o 6,2 % ve srovnání se stejném obdobím předchozího roku. Největší růst je zaznamenán u těžebního průmyslu o 10,3 %, energetického průmyslu o 7,4 % a zpracovatelského průmyslu o 5,9 %.

Na tvorbě HDP se průmysl v současné době podílí přibližně z 25 % a je i nadále charakteristický poměrně nízkou přidanou hodnotou (20 %), přičemž za průměrem EU zaostává přibližně o 10 %. Za příčinu uvedeného stavu lze považovat značný podíl výroby ropných produktů, potravinářských, tabákových a metalurgických výrobků na celkové průmyslové výrobě. Nízká efektivita výroby v uvedených odvětvích je do značné míry provázána v Bulharsku obecně zakořeněnou nízkou produktivitou práce, vysokou energetickou náročností, nedostatečnými inovacemi a pomalým zaváděním moderních technologií. Do zpracovatelského průmyslu směřovalo dlouhodobě až do roku 2009 řádově pouze 10-15 % z celkového objemu přímých zahraničních investic, což vytváří poměrně slabý potenciál pro další rozvoj jeho konkurenceschopnosti. V roce 2010 podíl PZI do zpracovatelského průmyslu vrostl řádově na 30 %, to však jenom díky několikanásobnému poklesu celkového objemu přijatých PZI. V průběhu roku 2010 se začal projevovat mírný nárůst obrátu jak v těžebním tak i ve zpracovatelském průmyslu. V rámci zpracovatelského průmyslu se předemtný růst nejvíce projevil v hutnictví primárních kovů, v oděvném průmyslu a v chemickém odvětví. Pokles byl i nadále zaznamenáván ve farmaceutickém a papírenském průmyslu a ve zpracování nekovových minerálních surovin.

Těžební průmysl

Těžební průmysl představuje přibližně 5% podíl na celkovém HDP. Téměř 40 % z celkové hodnoty produkce odvětví představuje těžba uhlí. V roce 2009 výroba v odvětví poklesla o 18 %, v roce 2010 byl zaznamenán nulový růst uvedeného odvětví. Současné zásoby uhlí v Bulharsku jsou odhadovány na 2 miliardy tun. Největším těžebním podnikem jsou doly "Mini Maritza Iztok" s roční těžbou řádově 25 milionů tun lignitu. Zemní plyn se již prakticky netěží. V lednu 2009 byla zastavena těžba v podmořském nalezišti Galata 20 km východně od Varny, kterou na základě koncese zajišťovala firma Petreco (100% dcera v UK zaregistrované Melrose Resources). Dřívější roční těžba dosahovala téměř 300 milionů m³, což představovalo cca 8 % celkové spotřeby plynu v Bulharsku. Držitelem dalších dvou těžebních koncesí je soukromá společnost „Proučvane i dobiv na neft i gaz“, která v minulosti těžila na nalezištích Marinov geran, Durankulak, Dolni Dubnik, Selanovci, Bulgarevo a Butan-jug na severu a severovýchodě Bulharska. Existují zde rovněž zanedbatelná naleziště ropy. Koncese na těžbu ropy vlastní rovněž firma „Proučvane i dobiv na neft i gaz“, jedná se však o malá naleziště Tjulenov, Dolni Dubnik, Budarski geran, Dolni Lukovit a Gorni Dubnik. Pokud jde o dovoz strategických surovin, Bulharsko je v současné době 100% závislé na jejich dovozu z Ruska, a to jak u plynu dováženého prostřednictvím společnosti

Gazprom v objemu řádově 3,4 mld. m³ ročně, tak i u ropy, kde hlavním dodavatelem je LUKOIL (7 milionů tun ročně).

Hutnictví a metalurgie

Hutnictví a metalurgie se na celkové průmyslové výrobě podílí 12 %. Toto odvětví je zde téměř výlučně závislé na dovážených surovinách (železná ruda, koksovateľné uhlí), přičemž zhruba 80 % výrobků ze železa a oceli ještě v roce 2008 směřovalo na vývoz. V současné době lze mezi hlavní fungující výrobce surového železa, ocele a válcovaných výrobků v Bulharsku zařadit podniky Stomana Industry (www.stomana.bg), Promet Steel (www.promet.bg), Sofia Metal (www.sofiametal.hit.bg), Helios Metalurg (www.helios-metalurg.com), IPO (www.ipo-bg.com), Bamex (www.bamex.bg), Zhiti (www.zhiti.com) a Intertrust Interpipe (interpipe-bg.com).

V hutnictví neželezných kovů mají nejsilnější postavení podniky KCM (www.kcm.bg) a OCK (olovo, zinek, www.ock-bg.com). Největším výrobcem mědi je závod Aurubis Bulgaria (www.aurubis.com). Tento závod nesl až do počátku roku 2009 název Cumerio Med a byl součástí belgického holdingu Cumerio. V dnešní době patří německému koncernu Norddeutschen Affinerie AG. Opracováním barevných kovů se dále zabývají podniky Sofia Med (výrobky z mědi, www.sofiamed.bg), Alcomet (zpracování hliníku, www.alcomet-plc.com), SteelMet (hliníkové profily, www.steelmet.bg) a Precis Inter Holding (hliníková potrubí, www.precis-inter.com).

V roce 2010 byla zaznamenána stagnace prodeje hutních výrobků, přičemž v roce 2009 jejich prodej poklesl meziročně řádově o 40 % a tomu odpovídajícím způsobem poklesla i jejich výroba. Nejvíce se uvedený stav projevuje ve výrobě železa a oceli, a to zejména v důsledku útlumu v lodářském průmyslu, který byl největším odběratelem konstrukčních kovových profilů. V současné době největší ocelářský podnik Stomana Industry pracuje na polovinu výrobní kapacity, v čehož důsledku již v roce 2009 bylo propuštěno 400 zaměstnanců. Obdobná situace je v dalších dvou podnicích - Helios Metalurg a Promet Steel.

Od počátku roku 2009 se v důsledku úplného zastavení výroby v do té doby největším hutnickém kombinátu „Kremikovtzi“ již v Bulharsku prakticky nevyrábí surové železo (litina). Současná vláda nemá v úmyslu posledně zmíněnou zkrachovalou huť finančně podpořit za účelem zachování výroby. Nejpravděpodobněji zde proto dojde k úplné likvidaci podniku. Myšlenka přilákání nových investic do projektu za účelem vybudování technologického parku na jeho pozemcích zatím zůstává pouze v rovině teoretických úvah.

V hutnictví neželezných kovů se stagnace nejvíce projevuje ve výrobě zinku, a to již od posledního čtvrtletí 2008. V roce 2009 poklesla výroba uvedeného kovu o 30 %. Zmíněný výrobní segment představují v Bulharsku firmy KCM a OCK.

Aktuální informace o vývoji v odvětví lze získat na stránkách Bulharské asociace metalurgického průmyslu www.bcm-bg.com a odborového svazu www.metalicy-bg.com.

Potravinářský průmysl

Bulharsko je zemí s příznivými klimatickými podmínkami a dlouholetou tradicí ve výrobě vín, sýrů, tabákových výrobků, rostlinných olejů apod. Mezi hlavní potravinářské obory lze zařadit zpracování masa, výrobu mléka, konzervářský průmysl, cukrovarnictví, výrobu mouky, cukrovin, rostlinného oleje, vína, piva, zpracování ryb a tabáku. Mezi největší (zejména zahraniční a nadnárodní) výrobce potravin a nápojů v Bulharsku patří Nestlé Bulgaria, Chipita Bulgaria (sušenky), Danone Serdika (mléčné výrobky), United Milk Company (mléčné výrobky), Brezovo Ltd. (husí játra), Agrima (nápoje), Amylum Bulgaria (cereálie), Vitagrain, Coca Cola HBC Bulgaria, My Day (mléčné výrobky), Devin (minerálky), Sugar Plants (cukr), Meat Factory-Lovech (masné výrobky), Kaliakra-Dobrich (rafinované oleje a tuky), Sofia Mel (mlýny), Brezovo (masné výrobky), Delta Bulgaria (mrazírny), Day&Night (sušenky), Candy (nápoje), Meggle-MJ (mléčné výrobky), Slančevi Lači Bulgaria (rostlinné oleje), Tandem-V (masné výrobky).

V Bulharsku se vyrábí přibližně 30 značek piva. Mezi největší výrobce patří společnost Zagorka (Heineken), která se svými značkami Heineken, Zagorka, Amstel, Murphys, Kaiser, Ariana a Stolično pokrývá více než 30 % domácího trhu. Pivovary Zagorka v roce 2009 vyrobily 1,9 milionů hl piva. Dále následuje Kamenitza (InBev, 1,7 mil. hl v r. 2009) se značkami Kamenica, Astika, Burgasko, Pleven, Slavena, Stella Artois, Beks a Staropramen. Třetím největším výrobcem piva v Bulharsku je Carlsberg (1,6 mil. hl) se značkami značky Šumensko, Pirinsko, Carlsberg a Tuborg. Aktuální informace o vývoji

v pivovarnictví lze získat na www.bia-bg.com/bia/branch/brewers.htm a www.pivovari.com. V průběhu prvních šesti měsíců roku 2010 se v odvětví vyrobilo 2,4 milionu hektolitrů piva, což je o 4 % méně oproti stejnému období předchozího roku.

Dlouholetou tradici má zde výroba vína. Místní výrobci dodávají na trh ročně řádově 1,8 mil. hl tohoto nápoje, přičemž 80 % produkce jde na vývoz. Mezi největší výrobce patří Damyanitza, Domain Menada, Vinex Slaviantsi, Vinprom Ruse, Vinex Preslav, Belvedere Bulgaria, Černomorsko zlato, Vinprom Karnobat a další. V roce 2010 poklesl vývoz bulharského vína řádově o 50 %, přičemž pokles výroby představuje 30 %. Aktuální informace o uvedeném segmentu výroby lze získat na www.bulgarianwines.org a www.eavw.com.

V masném průmyslu pokračoval v roce 2010 (stejně jako v roce 2009) pokles výroby o 10 %. Obrat prodeje masných výrobků rovněž poklesl o 11 %.

Značná část převážně malých a středních domácích výrobců v potravinářství se nedokázala plně přizpůsobit vývoji na mezinárodním trhu a čelit tak tvrdé konkurenci v cenách, kvalitě, obalech, reklamě, marketingu a v neposlední míře i pokud jde o přísné hygienické normy EU. Paradoxně pro tuto zemi je v současnosti značným problémem místního potravinářského průmyslu rovněž nedostatečná surovinová základna. Agrární sektor je poměrně zastaralý a v zatím není schopen zajistit dostatečný přísun kvalitních surovin. Zejména kvůli nedostatku investičních zdrojů na technologické inovace a na uvádění nových výrobků na trh ustoupila dřívější dominance malých a středních podniků postupně zahraničním (nadmárodním) výrobcům potravin a nápojů.

Nová pravidla EU o povinném označování potravin obsahujícím informace o energetické hodnotě a složení výrobku, množství tuku, soli a cukru by měla být plně implementována do bulharské legislativy do poloviny roku 2011. Na etiketách u výrobků z vepřového, jehněčího a kuřecího masa bude uváděna země původu, přičemž se zvažuje zavedení tohoto opatření i pro ostatní potravinářské výrobky. U čerstvého mléka a kysaných mléčných výrobků obsahujících kulturu *Lactobacillus bulgaricus* byla doba trvanlivosti stanovena na maximálně 20 dnů.

Další aktuální informace o vývoji v potravinářském průmyslu lze získat na www.ambb.dir.bg (masné výrobky), www.bsda-bg.org (nealkoholické nápoje).

Textilní průmysl

Bulharský textilní průmysl je výrazně provázán zejména s evropskými výrobci a distributory oděvů a je více než z 95 % orientován na export, čímž dlouhodobě zajišťuje řádově 20 % devizových příjmů země. Třetina celkového bulharského vývozu textilních výrobků směřuje do EU. Odvětví až doposud výrazně těžilo z globalizace výrobních řetězců a tomu odpovídajícího přesouvání výrob ze zemí s vyššími (zejména mzdovými) náklady. Kvůli silné konkurenci Číny a Turecka se uvedený sektor postupně přeorientovává na menší, o to však složitější a kvalitnější zakázky se širšími modelovými řadami. Výraznou roli v procesu restrukturalizace a modernizace odvětví sehrávají zahraniční investoři, mezi něž patří Rollmann-Partners (SRN), Demo Bulgaria (Řecko), Kalcedonia (Itálie), Can da Int. OHG (SRN), Kosmos Textile (Řecko), Miroglio (Itálie) a Alt Group (SRN). Mezi další nejznámější výrobce textilu a oděvů lze zařadit firmy Arda, Dekotex, Dimana, Katex, Markam-Obreškov, Mirolio Bulgaria, Nitex, Pirin-Tex, Rila-Styl, Ropotamo, Ruen a Janica. Textilní a oděvní fabriky jsou rozprostřeny téměř po celém Bulharsku, nicméně jejich nejvyšší koncentrace je v okolí Plovdivu, Ruse, Slivenu a v jihovýchodní části Bulharska.

Po předchozím dvouletém období stagnace došlo v roce 2010 k opětovnému nárůstu výroby v textilním průmyslu o 3 %, v čehož důsledku došlo i k zastavení poklesu vývozu textilních výrobků ze země.

Informace o aktuálním vývoji v odvětví textilního průmyslu lze získat na www.sfb.bia-bg.com.

Strojírenský průmysl

Výrobní struktura strojírenského průmyslu je poměrně výrazně zaměřena na subdodávky pro zahraniční firmy. Největším uskupením průmyslových podniků v Bulharsku je Industrial Holding Bulgaria, který ovládá investiční portfolio kromě jiného i v 17 strojírenských podnicích. Jedná se zejména o výrobce kovoobráběcích strojů (ZMI Sliven, Maštroj Trojan a ZMI Nova Zagora), asynchronních a synchronních elektromotorů (Elprom ZEM) a výrobce kovových odlitků (Learmaš) apod.

Tyto převážně exportně orientované podniky byly kvůli odbytové stagnaci v průběhu roku 2010 nuceny optimalizovat výrobu, snižovat náklady a propouštět zaměstnance. Podle současných odhadů může k oživení strojírenského odvětví v Bulharsku dojít nejdříve v průběhu roku 2011.

Mezi nejvýznamnější zahraniční investory v odvětví strojírenského průmyslu patří německá firma Liebherr (výrobce chladniček), francouzská Montupet (náhradní díly pro automobilový průmysl), rakouská Palfinger (hydraulické nakladače, zvedáky apod.), nadnárodní M+S Hydraulic (hydraulické motory, brzdy a řídicí jednotky), Sparky Group (elektrické průmyslové nářadí) apod. Relativně dobrou pozici na světových trzích si udržuje část podniků zbrojařského průmyslu jako např. firma ARCUS Co. (výrobce leteckých bomb, dělostřelecké a minometní munice, granátů, granátometů, pistolí apod.) a Arsenal Kazanlak (automatické zbraně, karabiny, lovecké zbraně).

Aktuální informace o vývoji ve strojírenském odvětví v Bulharsku a podrobné sektorové analýzy lze získat na stránkách Bulharské odvětvové strojírenské komory www.bbcmdb.dir.bg.

Elektrotechnický průmysl

Mezi hlavní výrobky bulharského elektrotechnického průmyslu patří elektrické motory, generátory, transformátory, izolované vodiče a kabely, ovládací panely, měřiče, akumulátory, baterie, osvětlovací technika, zářivky, žárovky apod. Elektrotechnický průmysl, díky svým možnostem participovat v subdodavatelských vztazích s většími zahraničními výrobci dokázal úspěšně přilákat řadu zahraničních investorů. Ze značné části je (i z důvodu dřívějšího přerozdělení výrobních činností v rámci RVHP) orientován na výrobu komponentů pro automobilový průmysl. Mezi největší výrobce odpovídajícího sortimentu v Bulharsku patří Monbat JSC (Sofia), Schneider Electric Bulgaria SPLTD (Sofia), Emka JSC (Savlievo), EPIQ Electronic Assembly (Botevgrad; elektronické systémy pro automobilový průmysl, spotřební elektrotechnické zboží), Gamacable JSC (Smolyan), Hyundai Heavy Industries Co. Bulgaria (Sofia), ELMA Plc. (Trojan; asynchronní motory), ELPROM-ZEM Plc. (Sofia; elektromotory), DINAMO-SI Plc. (Sliven; automobilové startéry), Arkomat Bulgaria (kabelové svazky pro Volkswagen Electrical Systems) a další výrobci elektromotorů, generátorů, signalizačních zařízení apod. Mezi další významné investory v odvětví patří ABB, Schneider, Michigan Magnetic, Pramet, Siemens, Sigma Delta, Videoton, Epiq, Liebherr a Festo Production.

Úplný seznam podniků uvedeného odvětví je k dispozici na internetových stránkách Bulharské elektrotechnické a elektronické asociace www.bcee-bg.org.

Chemický a petrochemický průmysl

Chemický průmysl je především reprezentován několika gigantickými podniky se zahraniční majetkovou účastí. Jedná se zejména o Lukoil Neftochim Burgas jako největší petrochemický kombinát na Balkáně, který byl zprivatizován ruskou společností Lukoil v roce 1999. Mezi výrobci ropných olejů dominuje společnost Prista Oil, která je z 25 % vlastněna americkou společností TEXACO. Z dalších významných výrobců v uvedeném lze vyjmenovat podniky Megachim (ropné oleje), Lubria (petrochemický kombinát), Plama (biopaliva), Orgachim Ruse (výrobce syntetických barev, nátěrů a laků; patří konsorciu rumunských a amerických investičních fondů), Solvay-Sodi Devnia (anorganická chemie), Neochim Dimitrovgrad (dusičnatá hnojiva), Neohimiki Bulgaria Sofia (výroba pesticidů a dalších agrochemických výrobků), Polimeri Devnia (výroba primárních polymerů), Mining Company Sofia (anorganické chemikálie), Sviloza-Yar Svishtov (chemická vlákna); Ekon-91 Ruse (barvy, laky, nátěry), Boro-Bogomil Dachev Sofia (lepidla a želatíny), Hayat Bulgaria Chemical Varna (čisticí prostředky), Lackprom Svetovrachene (barvy, laky nátěry), Henkel – Ceresit (stavební materiály), Kauchuk New Industrial Company Pazardzhik (syntetický kaučuk a výrobky z kaučuku).

4.4. Stavebnictví

V 1. polovině 2011 byl ve stavebnictví zaznamenán pokles o 5,6 %. V roce 2010 byl pouze v posledním čtvrtletí zaznamenán růst o 8,5 %, což napomohlo k udržení celoročního průměrného růstu tohoto odvětví o nepatrných 0,9%.

Po výrazném propadu v letech 2008 a 2009 došlo v průběhu roku 2010 k postupnému zastavení poklesu stavební výroby v Bulharsku. Celkový dosavadní útlum ve stavebnictví se nejvíce projevil v bytové výstavbě, nicméně oproti předchozímu roku, kdy propad představoval více než 20%, se pokles zmírnil na 10 % meziročně. V sektoru inženýrských a průmyslových staveb došlo k postupnému oživení stavebních činností, a to zejména ve druhé polovině roku, kdy zde byl zaznamenán růst o 5%. Uvedený vývoj jde ruku v ruce s postupným přeorientováním velkých stavebních dodavatelů na činnosti související s výstavbou inženýrských sítí, silnic, čistíren odpadních vod, závodů na zpracování odpadů atp. V těchto činnostech lze s větší pravděpodobností očekávat financování zejména z prostředků operačních programů EU. V roce 2010 rovněž pokračovala dostavba dříve započatých obchodních a logistických center.

Světová finanční krize postihla zejména investory, kteří vložili své finanční prostředky do nemovitostí v Bulharsku. Zdejší trh s nemovitostmi zaznamenal již v roce 2008 propad o 20 % pokud jde o počet uzavřených transakcí, v roce 2009 se (zejména u obytných domů a bytů) téměř úplně zastavil. Investiční společnosti zmrazily nezahájené projekty a iniciovaly predaje nedokončených staveb.

Největší vlna stavebního boomu v Bulharsku vrcholila v roce 2004. Zvolnění tempa růstu v období následujících čtyř let se stalo určitým katalyzátorem kvality poskytovaných stavebních služeb, což ve svém důsledku přivedlo řadu stavebních firem ke krachu. Z tohoto pohledu se stavebnictví stalo v současné době nejrizikovějším sektorem ekonomiky. Od počátku roku 2008 existuje v Bulharsku Centrální profesní rejstřík stavitelů, jehož činnost je upravena zákonem o komoře stavitelů v Bulharsku. Všechny bulharské a zahraniční firmy vykonávající stavební činnost na území Bulharska musí být v uvedeném rejstříku registrovány. Rejstřík je dostupný na <http://register.ksb.bg/>.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

V zemědělství byl v 1. čtvrtletí 2011 zaznamenán růst o 8,8% meziročně. V roce 2010 růst zemědělské výroby představoval 6 %.

Zemědělství se celoročně na celkovém HDP podílí zhruba 10 %. Bulharsko má díky dobrým klimatickým podmínkám a dostatku úrodné půdy dlouholetou tradici v pěstování zemědělských kultur, zejména obilovin, zeleniny a vinné révy. V důsledku zaostávání ve strukturálních změnách a přizpůsobování se tržním a kvalitativním podmínkám a požadavkům světových trhů byl však zemědělský sektor v Bulharsku již od počátku 90. let minulého století zatažen do vleklé krize. V sektoru převládají malá neefektivní hospodářství zápasící s nedostatkem finančních zdrojů a v posledních letech i s přísnými kvalitativními požadavky ze strany EU, čehož negativní důsledky se projeví zejména po vstupu Bulharska do EU v roce 2007.

Zemědělství se řadí mezi nejvíce dotovaná odvětví, nicméně dosavadní efekt z nalévání evropských peněz do uvedeného odvětví je zatím zanedbatelný a projevuje se pouze pomalým růstem podílu plochy zemědělsky obhospodařované půdy, sjednocováním zemědělských parcel a růstem podílu větších zemědělských podniků na celkové výrobní základně zemědělského sektoru. Nicméně nedostatečné plánování, neefektivní řízení a absence střednědobé či dlouhodobé vize rozvoje zemědělství doprovázená nízkou rentabilitou výroby jsou hlavními příčinami velmi pomalého a z hlediska celkového objemu zanedbatelného rozvoje uvedeného odvětví. V důsledku uvedeného se prohlubují disproporce mezi zemědělskými výrobci a ve struktuře výroby.

Bulharští zemědělci začínají postupně reagovat na zvýšený zájem o technické plodiny, využívané zejména k výrobě biopaliv. Rušení dosavadních daňových úlev pro zemědělské výrobce v roce 2010 však situaci v uvedeném sektoru poměrně zkomplikovala. Jedná se především o dosavadní zvýhodněnou spotřební daň na pohonné hmoty, osvobození zemědělských výrobců od daně z příjmů, sníženou daň ze zisku a dotované pojistné sazby.

Statistické údaje charakterizující zemědělský sektor jsou k dispozici na www.nsi.bg.

4.6. Služby

Sektor služeb vytváří řádově 60% HDP. Nejvýrazněji se na něm podílí turistické služby. Bulharsko má velmi dobrý potenciál pro rozvoj turistického ruchu, zejména díky příznivým přírodním podmínkám (pláže černomořského pobřeží; hory; střediska zimních sportů) a značnému množství historických a kulturních objektů. Přesto zde neexistuje kompaktní strategie rozvoje tohoto sektoru ekonomiky. V průběhu

posledních pěti let se černoomořské pobřeží Bulharska zaplnilo stovkami nových hotelů a penzionů. Mezi turistickými agenturami a hoteliéry, příp. dalšími poskytovateli služeb, však chybí efektivní komunikace a koordinace, což se projevuje nízkou cenovou flexibilitou a absencí kvalitních doprovodných služeb.

Zatím na nedostatečné úrovni se nachází infrastruktura hotelových komplexů, penzionů a kempů, přičemž za nejvýraznější nedostatek lze považovat indiferentní vztah výše uvedených subjektů a municipalit k ochraně životního prostředí, a to jak v pásnu černoomořského pobřeží, tak i v horských středcích. Za přetrvávající problém lze považovat často se vyskytující projevy nezdvořilosti obsluhujícího personálu, což svědčí o nedostatečném vzdělávání a tréninku personálu (v převážné většině případů se jedná o sezónní pracovníky; dobře vyškolený a kvalitní personál se uplatňuje většinou v zahraničí). Doposud se nepodařilo plně vymýtit podvody ve směnárnách, často spojené s projevy „solidarity“ ze strany policejních orgánů spíše vůči směnárníkům, než vůči poškozeným turistům.

V roce 2010 došlo k růstu tržeb z turistického ruchu 6 2,6 %. Příliv zahraničních turistů vzrostl o 5,4 %, přičemž četnost ubytování v turistických zařízeních se celkově zvýšila o 11,1%.

Očekává se přijetí nového zákona o turistickém ruchu. Základní změny by se měly týkat turistické daně, které by oproti dosavadnímu stavu měla být ponechána obcím a měla by být výhradně využívána pro účely rozvoje cestovního ruchu. Zvažuje se vytvoření samostatného miánisterstva cestovního ruchu, a to s ohledem na význam turistiky jako prioritního sektoru ekonomiky, který i v období krize vykazuje ziskovost.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Doprava

V nákladní dopravě vzrostl v 1. čtvrtletí 2011 objem pozemních přeprav o 34,2 % meziročně. K růstu dochází jak ve vnitrostátní, tak i v mezinárodní dopravě, a to o 31,3 % a 40,5 %. Naproti tomu vodní doprava zaznamenala ve sledovaném období pokles o 10,3 % meziročně, a to zejména v důsledku poklesu přeprav v námořní dopravě.

Bulharská dopravní infrastruktura je relativně dobře rozvinutá, její stav však odpovídá nízkému objemu prostředků alokovaných do její údržby a modernizace. Silniční síť sestává z více než 37 tis. km silnic, z toho 500 km dálnic. Železnice obhospodařuje 6,5 tisíce km tratí (z toho cca 4,3 tis. km představují hlavní tratě), z nichž je více než 64 % elektrifikováno. V současné době probíhají projekty rehabilitace a modernizace železničních tratí Plovdiv-Burgas, Septemvri-Plovdiv a Dimitrovgrad-Svilengrad. Hlavními bulharskými přístavy jsou Burgas a Varna, letecké dopravě slouží 5 mezinárodních letišť – Sofia, Varna, Burgas, Plovdiv a Gorna Orjachovica.

V silniční dopravě je hlavní prioritou dostavba dálnic Trakia, Ljulin, Marica, Struma a Černo more. Jejich výstavba je financována ze státního rozpočtu, kohezních fondů EU (operační program Doprava). Probíhá finální fáze výstavby dálnice "Trakia" spojující hl.m. Sofii s Burgasem (poslední úsek Stará Zagora-Karnobat). V květnu 2011 byla dokončena dálnice "Liulin" zajišťující propojení západní části Sofie s dálnicí Struma směrem na Řecko. Byla rovněž zahájena výstavba dalších úseků dálnice Marica směrem na Istanbul (1.lot Orizovo-Dimitrovgrad, 2.lot Dimitrovgrad-Harmanli). Probíhají další výběrová řízení na výstavbu dálnice Struma (Sofie - GR hranice), a to v úsecích Dolna Dikanija-Dupnica a Sandanski-Kulata. V souladu se změnami a doplňky v silničním zákonu byla vytvořena státní společnot Strategické infrastrukturní projekty, která by měla být výhradně zaměřena na projektování, výstavbu, údržbu a opravy dálnic Struma, Hemus a Černo more.

Další prioritou je rekonstrukce a výstavba silničních úseků podél transevropských dopravních koridorů, což bude obnáší výstavbu nových silnic, obnovu úseků současné silniční sítě a výstavbu městských obchvatů. Další investice putují do zlepšení a homogenizace dopravních operačních indikátorů současné silniční sítě cestou jejich rekonstrukce a obnovy, což bude obnáší výstavbu, obnovu a opravy silnic druhé a třetí třídy a rovněž tranzitních tahů s financováním z prostředků Operačního programu „Regionální rozvoj“, jehož realizace bude pokračovat do r. 2013. V železniční dopravě byly započaty projekty modernizace evropských dopravních koridorů (IV, VIII, IX a X), což obnáší modernizaci železničních tratí Vidin-Sofia, Sofia-Plovdiv-Burgas, zdvojení tratí Plovdiv-Svilengrad, Svilengrad-TR hranice, výstavbu tratí Mezdra-Gorna Orjachovica, Radomir-Botevgrad a Sofie-Radomir, zlepšení projekčních parametrů tratí

Plovdiv-Zimnica, obnovu úseků tratě Plovdiv - Burgas, modernizaci tratě Sofie - Dragoman a zlepšení projekčních parametrů tratě Ruse - Gorna Orjachovica.

Dopravní sektor se potýká s řadou problémů. Potíže se nejvýrazněji projevují na železnici – osobní doprava je ve ztrátě a pro ziskové nákladní přepravy chybí vagony. Bulharské státní železnice (BDŽ) mají na vnitrostátním trhu řadu pohledávek (největším dlužníkem je ocelárna Kremikovci, která až do svého zastavení koncem r. 2008 využívala 30 % služeb BDŽ) a kvůli nedostatku volných finančních prostředků nejsou schopny plně pokrýt svoje závazky vůči zahraničním železničním přepravcům, v čehož důsledku je omezováno využití jejich vagonů na území Bulharska. Kvůli nevyhovující železniční infrastruktuře BDŽ nemohou poskytnout rychlejší a kvalitnější dopravní služby klientům. V letecké dopravě roste podíl nízkonákladových dopravců.

Národní strategie integrovaného rozvoje Infrastruktury Bulharska vyjmenovává řadu investičních aktivit zejména pokud jde o rozvoj dopravního sektoru. Největší investice se postupně soustřeďují do následujících oblastí (podrobněji na www.mt.government.bg):

Operační program EU „Doprava“, jehož realizace v Bulharsku byla reálně započata v roce 2008, se začíná v roce 2010 dostávat do značného skluzu s čerpáním finančních prostředků poskytnutých na jeho naplňování. Z celkově přidělené částky 2 miliardy eur, využilo Bulharsko zatím pouze necelých 10 %, přičemž hodnota dalších smluvně zajištěných (zatím však nezrealizovaných) projektů v rámci uvedeného operačního programu představuje řádově 35 % z celku. Do konce roku 2011 se musí vyčerpat dalších necelých 300 milionů eur z fondů předstupní pomoci. V opačném případě již nebude možné tyto prostředky využít a možnost jejich přesunu na jiné operační programy nebyla zatím projednána. Za hlavní příčiny uvedeného stavu lze považovat administrativní prodlevy při vyplňování, posuzování a schvalování odpovídajících formulářů, stejně jako nedůslednost při přípravě dílčích projektů ze strany státních a municipálních institucí.

Logistický sektor

Logistický sektor, který jakožto indikátor procesů v reálné ekonomice byl na podzim 2008 jako první zasažen světovou hospodářskou krizí, začíná od poloviny roku 2010 zaznamenávat tendenci postupného ožívování, což v praxi znamená, že pokud v roce 2009 jeho celkový obrat poklesl přibližně o 23 až 25 %, tak za první tři čtvrtletí 2010 již lze hovořit o jeho růstu ve srovnání se stejným obdobím roku 2009 o zhruba 10 až 15 %.

Základním důvodem vzestupné tendence je rostoucí vývoz zboží, jehož hodnota se v prvním pololetí 2010 navýšila o téměř jednu třetinu ve srovnání se stejným obdobím roku 2009. Ve druhém čtvrtletí 2010 byl navíc konečně zaznamenán celkový nepatrný růst ekonomiky o 0,5 % ve srovnání s prvním čtvrtletím, což signalizuje pozitivní zvrát ekonomického vývoje v Bulharsku obecně.

Na druhé straně však nelze opomenout skutečnost, že růst obratu logistických operací jde mnohdy na úkor zisků firem zabývajících se uvedeným byznysem. Jak již bylo zmíněno, obrat logistických firem v průběhu prvních devíti měsíců roku 2010 v Bulharsku vzrostl v průměru řádově o 10–15 %, přičemž několik významných logistických operátorů zaznamenalo až 30% zvýšení obratu. Bohužel převážná část firem v tomto velmi dynamickém konkurenčním prostředí v dnešní době pracuje se ztrátou, což je v současné době jediný způsob udržení se na trhu. Tato situace vyvolává tlak na přesouvání předmětných podnikatelských aktivit do šedé ekonomiky.

Další „trhlinou“ v rozvoji logistického byznysu v Bulharsku je stále výraznější tendence poklesu dovozu zboží do Bulharska, což vyvolává značnou nevyváženost vytiženosti zejména v kamionové dopravě. V tomto směru se až do konce roku 2011 nedá očekávat nějaké výraznější zlepšení. Pokud jde o samotný export, zde je pozorovatelná tendence výraznějšího růstu vývozu hodnoty nad vývozem objemu, což může být kromě jiného i důsledkem zvýšeného zájmu o softwarové produkty vyvíjené v Bulharsku. Jejich vývoz nevyvolává poptávku po logistických službách.

Pokud jde o vyhodnocení poptávky po jednotlivých druzích komodit, největší růst přepravních a logistických operací se očekává u rychloobrátkového zboží, farmaceutických výrobků a v obchodování s oblečením a módními doplňky. Sezónně se projevila zvýšená poptávka po přepravě obilnin, což souvisí s poměrně dobrou úrodou v Bulharsku oproti jiným zemím. Tato skutečnost vyvolala přechodný nárůst cen nákladní přepravy o řádově 10–15 %, .

Předpověď vývoje v daném sektoru v roce 2011 není jednoznačná. Pozitivně může být situace ovlivněna postupným oživením evropského trhu. Na druhé straně zde hrozí negativní dopad řady nevyřešených problémů v Bulharsku samotném. Patrná je zde tendence zpomalení řady infrastrukturních projektů řízených státem, doprovázená rovněž rostoucí zadlužeností zejména státních podniků a institucí vůči soukromým podnikatelským subjektům (což se projevuje i v mezinárodním měřítku) a v neposlední řadě problémy při refundaci daně z přidané hodnoty.

Telekomunikace

V roce 2009 byla zahájena procedura digitalizace televizního a rozhlasového vysílání. Digitalizace proběhne ve dvou etapách, přičemž výběrové řízení na výstavbu tří multiplexů v rámci první etapy digitalizace vyhrála slovenská společnost Towercom.

Hlavním telefonním operátorem (pevné linky) v Bulharsku je Bulharská telekomunikační společnost ("BTK EAD"), která spravuje více než 2,9 milionu pevných telefonních linek. Její podíl na trhu představuje 90 %. Největším mobilním operátorem je MobilTel (v partnerství s Vodafone), jehož podíl na trhu mobilních operátorů představuje řádově 50 %. Další dva velcí mobilní operátoři jsou Globul a VivaCom (100% vlastněn telekomunikační společností BTK). Kvůli rostoucí konkurenci na telekomunikačním trhu začali telefonní operátoři rozšiřovat portfolia svých služeb – BTK o mobilní komunikaci, MobilTel o pevné telefonní linky a Globul o technologie, zajišťující propojení mobilních telefonů a pevných linek. Objevují se nové segmenty trhu a řada firem investuje do moderních a výkonných technologií. Licence na vybudování WiMax sítě mají společnosti Nexcom, Max Telekom, Transtelecom a MobilTel. Očekává se, že v dalších letech se budou výrazněji rozvíjet další služby – televizní, přenosy dat a video signálu apod.

Energetika

Energetické zdroje

a. Domácí surovinové zdroje

- zemní plyn: netěží se; v lednu 2009 byla zastavena těžba v podmořském nalezišti Galata 20 km východně od Varny; na základě koncese zajišťovala firma Petreco (100% dcera v UK zaregistrované Melrose Resources); dřívější roční těžba dosahovala téměř 300 milionů m³, což představovalo cca 8 % celkové spotřeby v BG; držitelem dalších dvou těžebních koncesí je soukromá společnost „Proučvane i dobiv na neft i gaz“, která v minulosti těžila na nalezištích Marinov geran, Durankulak, Dolni Dubnik, Selanovci, Bulgarevo a Butan-jug na severu a severovýchodě BG; břidličný plyn: připravuje se průzkum a studie proveditelnosti těžby z ložisek břidličného plynu v severozápadní části BG (oblast kolem měst Razgrad, Silistra, Dobruč, Šumen a Varna); povolení k průzkumu má americká společnost Chevron; předběžné odhady zásob břidličného plynu v BG počítají s více než 300 mld. m³.
- ropa: zanedbatelná naleziště; koncese na těžbu vlastní soukromá společnost „Proučvane i dobiv na neft i gaz“; jedná se o malá naleziště Tjulenovo, Dolni Dubnik, Budarski geran, Dolni Lukovit a Gorni Dubnik;
- uhlí: zejména těžba lignitu; největším těžebním závodem je podnik „Mini Maritza Iztok“; roční těžba řádově 20-25 mil. t;

b. Import energetických surovin

- zemní plyn: 100% závislost na RF (Gazprom); řádově 3,4 mld. m³ ročně;
- ropa: 100% závislost na dovozu; hlavní dodavatel LUKOIL; 7 mil. t ročně;

Energetická infrastruktura

a. Aktuální situace

- elektrárny: celkový instalovaný výkon 12 072 MW, z toho TE 6 451 MW (lignit 3 979 MW, hnědé a černé uhlí 1 678 MW, plyn 794 MW), JE 2000 MW, vodní elektrárny 3 108 MW, fotovoltaické elektrárny 25 MW, větrné elektrárny 488 MW (bližší informace na www.tso.bg);
- rafinerie: hlavním zpracovatelem ropy je „LUKOIL Neftochim Burgas“ (největší na Balkáně); ročně zpracovává řádově 7 mil. t ropy, z níž vyprodukuje více než 5,5 mil. t tekutých paliv;
- ropovody: územím BG nevedou tranzitní ropovody;
- plynovody: 945 km tranzitního plynovodu přepravujícího ročně cca 17 mld. m³ ruského zemního plynu z Rumunska odpovídajícími větvemi do Turecka (14 mld. m³), Řecka (3 mld. m³) a Makedonie (0,1 mld

m3) vč. 6 kompresorových stanic s celkovým příkonem 214 MW; přenosová soustava s hlavním potrubím o délce 1700 km, třemi kompresorovými stanicemi s celkovým příkonem 49 MW, sedmdesáti stanicemi redukce tlaku a osmi měřicími stanicemi; blíže viz na <http://www.bulgartransgaz.bg/en/index.php?page=2&sid=3> ,

- zásobník zemního plynu: jediný zásobník se nachází v Čirenu, ročně je v rámci regulace výkyvů v odběru do něj vtlačeno a zpětně vyčerpáno řádově 300 mil. m3 zemního plynu;

b. Plánovaný rozvoj infrastruktury

- elektrárny: výstavba nové JE Belene (2x1000 MW, hlavním dodavatelem je ruský Atomstrojexport, BG vláda hledá strategického investora; je ve sporu s ruským dodavatelem);

- ropovody: potenciální účast ve společném rusko-bulharsko-řeckém projektu výstavby ropovodu Burgas (BG) - Alexandroupolis (GR) za účelem přepravy ruské a kaspické ropy mimo průlivy Bospor a Dardanely (pozn.:projekt však naráží na environmentální problémy);

- plynovody: potenciální účast ve dvou mezinárodních (alternativních a do jisté míry konkurenčních) projektech South Stream (ruský plyn dnem Černého moře, severní částí Bulharska a následně dvěma větvemi do Rakouska a do Itálie) a Nabucco (Turecko-Rakousko). Přípravuje se (se spolufinancováním z fondů EU) výstavba plynovodního interkonektoru s GR (uvedení do provozu v r. 2013), RO (dokončení výstavby do konce r. 2012), SRB (začátek projektování a výstavby v polovině r. 2013) a TR (očekávána lhůta realizace projektu - 2014); BG a TR jednájí o rekonstrukci plynovodního spojení, která umožní tok i z TR do BG (dosud jen z BG do TR), není však jasný vztah tohoto záměru s projektem Nabucco;

- zásobníky zemního plynu: rozšíření kapacity úschovy a těžby zemního plynu ve stávajícím zásobníku v Čirenu (Bulgartransgaz); konverze vytěženého ložiska plynu Galata, na místě vyčerpáného ložiska se připravuje projekt na budování zásobníku plynu (Melrose Resources) o kapacitě přes 1 mld m3;.

Vlastnická struktura

a. Plyn

- transport: státní společnost Bulgartransgaz (www.bulgartransgaz.bg), která je součástí Bulharského energetického holdingu - BEH (www.bgenh.bg);

- zásobník Čiren: Bulgartransgaz;

b. Elektroenergetika

- výroba: JE Kozloduj (www.kznpp.org, instalovaný výkon 2x1000 MW, vlastní státní společnost NEK, součást Bulharského energetického holdingu - BEH); TE Maritza Iztok 2 (www.tpp2.com, instalovaný výkon 1556 MW, 8 bloků, součást státem vlastněného BEH); TE Varna (www.cez.bg, 1260 MW, tj. 6x210 MW, 100% vlastníkem je ČEZ a.s.), Enel Maritza Iztok 3 (www.enel.bg, 840 MW, vlastníkem je italská společnost Enel); TE Galabovo (předtím Maritza Iztok 1), 2x335 MW, vlastníkem je americká společnost AES; elektrárna uvedena do provozu v r. 2011;

- přenosové sítě jsou ve vlastnictví státu; vlastnická práva a správu vykonává Národní energetická společnost NEK (www.nek.bg);

- distribuce: „ČEZ Razpredelenie Bulgaria“ (západní část BG; majoritní 2/3 podíl vlastní ČEZ a.s., zbytek BG stát); „EVN Elektrorazpredelenie Bulgaria“ (jihovýchodní část BG; majoritní 2/3 podíl vlastní rakouská EVN, zbytek BG stát); „EON Bulgaria Mreži“ (severovýchodní část BG; majoritní 2/3 podíl vlastní německá E.ON, zbytek BG stát); lokální privátní distribuční společnost „ERP Zlatni Pjasci“ je ve vlastnictví BG fyzických osob.

c. Ropa

- rafinerie „LUKOIL Neftochim Burgas“ je 100% vlastněná ruskou společností LUKOIL.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Bulharsko jakožto člen EU není příjemcem rozvojové pomoci. Mezi hlavní donory Bulharska (ne však v kontextu rozvojové pomoci) patřila do konce roku 2006 EU. Finanční dotace ze strany EU byly poskytovány prostřednictvím tří základních programů předvstupní pomoci - PHARE, ISPA a SAPARD.

5. Finanční a daňový sektor

V průběhu roku 2010 se podařilo udržet stabilitu ve fiskální správě a v bankovním sektoru, i když stát zakončil svoje hospodaření s rozpočtovým deficitem ve výši 3,9% HDP, přičemž příjmy státního rozpočtu poklesly oproti roku 2009 o 4,5% a oproti roku 2008 až o 12%. V důsledku dynamičtějšího růstu vývozu oproti dovozu se snížil deficit běžného účtu platební bilance z 8,9 % HDP v roce 2009 na 1 % HDP v roce 2010. V uvedeném roce se průměrná hodnota devizových rezerv pohybovala na úrovni 12,4 miliardy eur, což bylo o 200 milionů eur více než v roce 2009. Vrostl objem peněz v oběhu, přičemž ekvivalent zakoupených devizových prostředků u centrální banky vzrostl ze 17 milionů eur v roce 2009 na 22 milionů eur v roce 2010.

Došlo rovněž ke zlepšení hlavních ukazatelů bankovního sektoru. Celková hodnota bankovních aktiv dosáhla ekvivalentu 37 miliard eur, což je o 4 % více než v roce 2009. Rostoucí důvěra v bankovní systém se projevila růstem depozitů obyvatelstva. Krize se však podepsala na poklesu zisků zhruba o 23 % a na stagnaci v úvěrové činnosti bank. Podíl klasifikovaných úvěrů dosáhl ke konci roku 11 %. Kapitálová přiměřenost se pohybovala na úrovni 18 %.

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

		2007	2008	2009	2010	1Q 2011
Příjmy	mil. BGN	24 063,0	27 313,2	25 040,9	23 932,6	5 529,8
% HDP	40,0	39,4	36,7	34,0	7,3	
Výdaje	mil. BGN	22 103,4	25 323,4	25 666,9	26 755,4	6 272,3
% HDP	36,7	36,5	37,6	38,0	8,2	
Saldo	mil. BGN	1 959,6	1 989,8	-626,1	-2 822,8	-742,5
% HDP	3,3	2,9	-0,9	-4,0	-1,0	

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

		2007	2008	2009	2010	1H 2011
Běžný účet	mil. EUR	-7 755,2	-8 162,4	-3 117,8	-356,2	541,8
% HDP	-25,2	-23,0	-8,9	-1,0	1,4	
Bilance zahr. obchodu	mil. EUR	-7 245,3	-8 597,3	-4 173,6	-2 412,5	-488,2
% HDP	-23,5	-24,3	-11,9	-6,7	-1,3	
Kapitál. a finanční účet	mil. EUR	13 089,0	11 750,6	1 667,2	289,9	-1 247,4
% HDP	42,5	33,2	4,8	0,8	-3,2	
Přímé zahr. investice	mil. EUR	9 051,8	6 727,8	2 412,2	1 778,5	99,6
% HDP	29,4	19,0	6,9	4,5	0,0	
PZI / Deficit běž. účtu	%	116,7	82,2	78,2	374,0	-
Portfoliové investice aktiva	mil. EUR	-289,4	-252,7	-574,8	-574,8	-126,6
% HDP	-0,4	-0,7	-1,6	-1,6	-0,3	
Portfoliové investice pasiva	mil. EUR	-389,1	-447,9	4,5	-86,3	-135,2
% HDP	-1,3	-1,3	0,0	-0,2	-0,3	
Další investice - aktiva	mil. EUR	552,2	131,5	-627,7	365,5	-882,9
% HDP	1,8	0,4	-1,8	1,0	-2,3	
Další investice - pasiva	mil. EUR	4 865,5	5 903,6	-91,3	-1 142,6	-123,0

% HDP	15,8	16,7	-0,3	-3,2	-0,3
-------	------	------	------	------	------

Zdroj: Bulharská národní banka (www.bnb.bg)

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

		2007	2008	2009	2010	1H 2011
Hrubý zahraniční dluh (HZD)	mil. EUR	29 016,8	37 157,2	37 724,5	36 679,5	36 207,2
%exportu		158,8	180,6	227,0	175,7	-
% HDP		94,3	104,9	108,0	101,8	93,1
Z toho:						
Veřejný sektor	mil. EUR	4 092,3	3 915,8	4 178,7	4 287,5	4 173,4
% HDP		13,3	11,1	12,0	11,9	10,7
Soukromý sektor	mil. EUR	24 924,5	33 241,4	33 545,8	32 392,0	32 033,8
% HDP		81,0	93,8	96,0	89,9	82,4
Čistý zahraniční dluh	mil. EUR	11 990,7	19 491,9	19 495,9	18 114,8	-
% HDP		39,0	55,0	55,6	50,7	-
Krátkodobé zadlužení	% HDP	30,5	37,1	35,3	31,9	27,9
Krátkodobé zadlužení / HZD, %		32,3	35,4	32,7	31,4	30,0

Zdroj: Bulharská národní banka (www.bnb.bg)

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Převážná část bank působících na bulharském trhu je kapitálově propojena s velkými zahraničními bankovními skupinami. Banky Bulbank, Biochim a Hebros Bank, které již v r. 2006 vlastnila italská UniCredit Group se v průběhu roku 2007 sloučily do jediného subjektu pod názvem UniCredit Bulbank (www.bulbank.bg), čímž se vytvořilo největší bankovní uskupení na bulharském bankovním trhu.

Mezi další největší bankovní domy patří Banka DSK (www.dskbank.bg), Obedinena Bulgarska Banka (www.ubb.bg), Eurobank EFG Bulgaria (www.postbank.bg, vznikla sloučením Postbank a DZI Bank), Raiffeisenbank Bulgaria (www.raiffeisen.bg), Societe Generale Expressbank (www.sgexpressbank.bg), Piraeus Bank Bulgaria (www.piraeusbank.bg), Allianz Bulgaria Commercial Bank (www.bank.allianz.bg) a další (plný seznam k dispozici na www.bnb.bg).

V roce 2010 došlo ke zlepšení hlavních ukazatelů bankovního sektoru. Celková hodnota bankovních aktiv dosáhla ekvivalentu 37 miliard eur, což je o 4 % více než v roce 2009. Rostoucí důvěra v bankovní systém se projevila růstem depozitů obyvatelstva. Krize se však podepsala na poklesu zisků zhruba o 23 % a na stagnaci v úvěrové činnosti bank. Podíl klasifikovaných úvěrů dosáhl ke konci roku 11 %. Kapitálová přiměřenost se pohybovala na úrovni 18 %.

5.5. Daňový systém

Daňový systém je tvořen dvěmi základními skupinami daní, a to celorepublikovými, kam spadají nepřímé daně (DPH a spotřební daň) a přímé daně (daň z příjmu právnických osob, daň z příjmu fyzických osob) a místními daněmi, kam patří daň z nemovitostí, dědická daň, darovací daň, daň z dopravních prostředků a silniční daň.

Daň z přidané hodnoty - povinnost odvodu DPH mají podniky, jejichž zdanitelný příjem za posledních 12 měsíců převýšil 50 tisíc leva (25 tisíc eur). Standardní sazba DPH je stanovena na 20 %, snížená 7%

sazba je uplatňována na služby hoteliérů. Existují služby, které jsou od odvodu DPH osvobozeny, jsou to určité finanční, vzdělávací, pojišťovací a jiné služby zvlášť jmenované zákonem.

Spotřební daň se vztahuje na vybrané domácí či dovozové zboží jako jsou alkoholické nápoje, cigarety, topný olej, benzín, elektřina, plyn k topení či určitá motorová vozidla. Správcem spotřební daně je Státní celní správa. Sazebník spotřební daně na jednotlivé druhy zboží je zveřejněn na www.customs.bg.

Daň z příjmu právnických osob jsou podle Zákona o dani z příjmů právnických osob (Corporate Income Tax Act - CITA) povinny platit všechny právnické osoby se sídlem v Bulharsku. Ostatním právnickým osobám se zdaňují pouze příjmy z činnosti na území Bulharska. Sazba daně z příjmu právnických osob byla od roku 2005 postupně snižována z 19,5 % až na 10 % počínaje 1.1.2007

Daň z příjmů fyzických osob je upravena Zákonem o zdanění příjmů fyzických osob (Personal Income Tax Act - PITA). Počínaje 1. lednem 2008 byl zaveden systém rovné daně z příjmů fyzických osob ve výši 10%. Povinnost platit tuto daň mají fyzické osoby včetně živnostníků. Daň se vztahuje na příjmy zaměstnanců v pracovním poměru, příjmy z ekonomické činnosti na živnostenský list a další ekonomické činnosti související zejména s poskytováním vlastnických práv apod.

Ačkoli pobočky zahraničních společností nejsou samostatnými právnickými osobami, jsou povinny sestavovat rozvahu, výkaz zisků a ztrát a podléhají daňové povinnosti. Výše daňového základu se určuje ze zisku vykázaného ve výsledovce. Pobočka musí samozřejmě platit také další daně jako místní daň, DPH, apod. Kanceláře zahraničních firem (nevyvíjející podnikatelskou činnost) nepodléhají zdanění právnických osob.

Kapitálové zisky jsou součástí výkazu zisků a ztrát a podléhají sazbě daně z příjmu právnických osob. Dividendy placené místními společnostmi bulharským fyzickým osobám a některým charitativním společnostem podle CITA jsou zdaňovány 15% srážkovou daní. Dividendy placené bulharskými společnostmi zahraničním akcionářům daní stát toutéž sazbou. Akciové dividendy nejsou předmětem zdanění. Aktuální informace o sazbách jednotlivých daní jsou na www.minfin.government.bg.

6. Zahraniční obchod země

V 1. pololetí 2011 dosáhla hodnota vývozu Bulharska 9,6 mld. eur, což představuje ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku růst o 40,4 %. Dovoz do Bulharska za uvedené období činí 10,1 mld. eur, což je v obdobném srovnání o 23,5 % více.

Zdroj: Národní statistický institut (www.nsi.bg)

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

	2007	2008	2009	2010	1H 2011
Vývoz	13 511,9	15 203,8	11 699,3	15 588,3	9 638,6
Dovoz	20 757,2	23 801,1	15 872,8	18 000,8	10 279,9
Obrat	34 269,1	39 004,9	27 572,1	33 589,1	19 918,5
Saldo	-7 245,3	-8 597,3	-4 173,5	-2 412,5	-641,3

(mil. EUR)

Zdroj: Národní statistický institut (www.nsi.bg)

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

V roce 2010 dosáhl celkový bulharský vývoz hodnoty 15,5 miliardy eur, přičemž oproti předchozímu roku celkově vzrostl o 33,2 %. Vývoz do zemí EU měl nižší dynamiku a vzrostl pouze o 25%, přičemž jeho hodnota představovala 9,4 miliardy eur. Podíl EU na celkovém bulharském vývozu tak oproti předchozímu roku poklesl z téměř 65 % na necelých 61 %. Mezi hlavní obchodní partnery z hlediska vývozu patří SRN, Itálie, Turecko, Rumunsko a Řecko, přičemž vývoz do uvedených zemí se na celkovém vývozu Bulharska do EU podílí 61,6 %. K nejvýraznějšímu růstu vývozu u největších partnerů došlo ve vztahu k Rumunsku o 42,7 % a Itálii o 38,2 %. Bulharský dovoz vzrostl v roce 2010 oproti předchozímu roku o 11,2% a dosáhl téměř 18 miliard eur.

Následující tabulky znázorňují procentní podíl jednotlivých teritorií (zemí, teritoriálních a ekonomických uskupení) na celkovém vývozu/dovozu z/do Bulharska v roce 2010 a příslušná růstová srovnání oproti roku 2009. Tabulka zároveň poskytuje údaje o meziročním růstu/poklesu vývozu a dovozu jako celku a rovněž v rámci obchodování s jednotlivými teritorii (ve sloupcích 10/09).

	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	2010	10/09	2009	2010	10/09	2009
Celkem	100	100	133,2	100	100	113,5
Z toho:						
Evropská unie	64,5	60,9	124,9	60,3	58,6	111,1
Střední a východní Evropa	19,7	21,2	143,1	18,0	18,6	117,8
OECD	10,6	11,7	148,4	8,5	8,0	107,4
SNS	5,2	5,9	154,9	19,5	21,4	121,8
Vybrané země – největší obchodní partneři (podle bulharského dovozu v r. 2010):						
1. Ruská federace	2,5	2,8	151,0	13,1	16,1	136,7
2. SRN	11,2	10,6	125,6	12,3	11,6	107,8
3. Itálie	9,3	9,6	138,2	7,8	7,3	108,9
4. Rumunsko	8,5	9,2	142,6	5,6	6,9	141,6
5. Řecko	9,4	7,9	110,6	6,1	5,9	110,8
6. Turecko	7,3	8,5	156,5	5,5	5,4	112,7
7. Ukrajina	0,8	0,1	197,9	4,8	4,1	99,0
8. Rakousko	1,9	1,8	128,1	4,0	3,4	97,6

9. Francie	4,4	4,0	119,9	3,5	3,2	106,1
10. Maďarsko	1,1	1,2	146,5	3,4	3,1	106,1
11. Nizozemsko	1,6	1,5	127,0	2,8	2,8	115,7
12. Čína	1,0	1,2	197,3	2,7	2,5	108,1
13. Česká republika	0,8	0,9	156,2	2,7	1,8	79,1

Údaje za 1. pololetí 2011 ve srovnání s 1. pololetím 2010:

1H 2010	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	1H 2011	1H 11/10	1H 2010	1H 2011	1H 11/10	
Celkem	100	100	140,3	100	100	123,5
Z toho:						
Evropská unie	60,1	61,5	143,6	58,7	57,3	120,5
Střední a východní Evropa	-	-	-	-	-	-
OECD (bez statů EU)	11,4	12,7	156,9	8,0	7,9	122,4
SNS	5,2	4,9	131,4	21,2	24,7	143,7
Vybrané země – největší obchodní partneri (podle bulharského dovozu v r. 2010):						
1. Ruská federace	2,8	2,4	124,4	15,9	18,5	136,7
2. SRN	10,5	12,1	162,1	11,4	11,0	119,5
3. Itálie	10,3	8,2	111,3	7,2	7,3	124,1
4. Rumunsko	7,9	8,8	155,2	7,0	7,0	122,3
5. Řecko	8,4	6,5	109,4	5,5	6,0	134,0
6. Turecko	8,6	9,6	156,3	5,3	5,1	118,6
7. Ukrajina	0,7	0,7	143,6	4,0	4,1	133,2
8. Rakousko	1,8	1,9	150,8	3,7	3,2	108,1
9. Francie	3,9	3,9	142,0	3,3	3,2	119,6
10. Maďarsko	1,2	1,4	158,0	3,2	3,0	118,0
11. Nizozemsko	1,5	1,7	162,4	2,7	2,5	115,1
12. Čína	1,4	1,5	151,0	2,5	2,7	135,9
13. Česká republika	0,9	1,0	130,3	1,9	1,6	102,7

6.3. Komoditní struktura

Z komoditního hlediska byl v roce 2010 největší růst vývozu zaznamenán u nepoživatelných surovin, chemikálií a tržních výrobků tříděných podle materiálu. Pokles byl zaznamenán pouze u nápojů a tabáku.

Značný podíl na dovozu mají stroje a dopravní prostředky převážně dovážené s EU, i když jejich dovoz v roce 2010 mírně poklesl o 2-3 %. Vysoký podíl v dovozu mají rovněž minerální paliva (zejména díky z Ruska dovážené ropě) a tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

2009	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	2010	10/09	2009	2010	10/09	
Celkem	100,0	100	133,2	100,0	100	113,5
z toho	64,3	60,8	124,9	60,3	58,6	111,1
EU						
Potraviny a živá zvířata	10,3	10,6	137,2	8,0	7,6	108,8

z toho EU	8,0	8,1	133,6	6,0	6,1	115,9
Nápoje a tabák	2,9	2,2	96,1	1,4	1,3	104,4
z toho EU	1,6	0,9	77,0	1,0	0,9	100,8
Surové materiály s výjimkou paliv	7,3	8,6	160,3	6,1	6,0	139,6
z toho EU	4,1	5,0	161,7	1,7	1,4	197,1
Minerál. paliva, maziva a příb. materiály	12,9	13,5	60,7	20,1	22,4	127,4
z toho EU	4,2	3,3	140,0	2,9	3,4	140,3
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,5	0,6	131,8	0,4	0,4	125,7
z toho EU	0,4	0,4	138,1	0,2	0,3	138,4
Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	7,7	7,9	137,5	11,3	11,7	119,3
z toho EU	3,0	3,2	137,8	9,0	7,8	120,2
Tržní výrobky tříděné hl. podle materiálu	23,0	23,2	134,3	17,3	16,9	111,7
z toho EU	15,2	14,5	125,6	11,6	11,1	109,6
Stroje a dopravní prostředky	17,0	16,7	132,4	27,0	23,3	98,8
z toho EU	12,0	11,9	130,7	21,5	18,3	97,4
Průmyslové spotřební zboží	18,1	16,1	118,3	8,0	7,3	106,1
z toho EU	15,5	13,2	112,4	6,0	5,6	107,1
Komodity a předměty obchodu, j.n.	0,1	0,0	115,3	0,2	0,3	149,3
z toho EU	0,0	0,0	183,3	0,2	0,2	120,8

	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	1H 2011	1H 11/10	1H 2010	1H 2011	1H 11/10	1H 2010
Celkem	100,0	100	140,3	100,0	100	123,5
z toho EU	60,1	61,5	143,6	58,7	57,3	120,5
Potraviny a živá zvířata	8,3	7,7	130,4	7,6	7,3	118,6
z toho EU	6,3	5,9	131,2	6,0	6,0	124,4

Nápoje a tabák	2,1	1,8	180,0	0,1	0,1	106,4
z toho	0,8	0,7	120,1	0,0	0,1	109,6
EU						
Surové materiály s výjimkou paliv	7,9	9,4	166,3	9,0	7,6	104,7
z toho	3,7	5,3	196,4	3,1	3,7	146,3
EU						
Minerál. paliva, maziva a příb. materiály	13,2	13,7	146,3	21,7	23,9	136,4
z toho	3,2	2,7	140,0	3,4	2,6	96,4
EU						
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,0	0,0	131,8	0,0	0,0	143,6
z toho	0,0	0,0	138,1	0,0	0,0	150,0
EU						
Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	8,1	8,0	137,5	11,8	12,4	125,6
z toho	3,1	3,7	137,8	9,6	9,4	120,7
EU						
Tržní výrobky tříděné hl. podle materiálu	24,3	26,9	134,3	17,1	17,7	127,8
z toho	15,3	17,8	125,6	11,2	11,0	121,6
EU						
Stroje a dopravní prostředky	17,5	16,7	132,4	23,1	22,6	121,3
z toho	12,8	11,9	130,7	17,9	17,6	122,2
EU						
Průmyslové spotřební zboží	18,1	17,1	118,3	7,4	6,6	109,5
z toho	14,0	12,5	112,4	5,7	5,1	109,6
EU						
Komodity a předměty obchodu, j.n.	0,1	0,0	115,3	0,0	0,0	117,7
z toho	0,0	0,0	183,3	0,0	0,0	110,2
EU						

6.4. Dovození podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Bulharská ekonomika vstupem do EU od 1. 1. 2007 přešla na systém společné obchodní politiky (SOP), tzn., že vůči třetím zemím uplatňuje společné podmínky na základě dohod a smluv EU s třetími zeměmi nebo subjekty a současně přistupuje na podmínky jednotného trhu, na jejichž základě bude realizovat obchodní operace s ostatními členskými státy EU.

6.5. Ochrana domácího trhu

Bulharská ekonomika je relativně otevřená. Pro dovoz průmyslových výrobků nejsou žádné specifické limity. Překážkou nebude ani certifikace - nové standardy se již vytvářejí podle vzorů EU.

6.6. Zóny volného obchodu

Do konce r. 2006 existovalo v Bulharsku 6 svobodných zón - Vidin, Ruse, Burgas, Svilengrad, Plovdiv a Dragoman. Všechny byly založeny státem a získaly od něj pozemky a infrastrukturu. Se vstupem Bulharska do EU a přijetím nové daňové legislativy (zejména pokud jde o DPH) však tyto zóny ztratily svůj původní smysl.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Česko-bulharské obchodní vztahy mají dlouholetou tradici, a to zejména díky široké škále českých strojírenských a elektrotechnických výrobků po několik desetiletí dovážených do Bulharska. Po období útlumu ve vzájemné obchodní výměně v devadesátých letech minulého století začalo její postupné ožívání, přičemž značný nárůst obchodu (zejména českého vývozu) lze zaznamenat počínaje rokem 2005, což do značné míry souvisí s přípravou Bulharska na vstup do Evropské unie. Tendence dynamického růstu vzájemné obchodní výměny pokračovala až do roku 2008. Důsledky světové finanční krize měly za následek útlum dvoustranného obchodu v roce 2009, i když ve srovnání s poklesem celkové obchodní výměny Bulharska s ostatními zeměmi na tom Česká republika není zdaleka nejhůře. V roce 2010 došlo k opětovnému nárůstu česko-bulharského obchodu. V českém vývozu zmíněný nárůst představoval necelých 5%, přičemž v dovozu byla dynamika růstu mnohem výraznější (nárůst o téměř 30%). Nadále však zůstává zachován značný nepoměr mezi dovozem a vývozem, kdy český vývoz do Bulharska představuje více než trojnásobek dovozu z této země.

V 1. pololetí 2011 došlo k dalšímu nárůstu česko-bulharského vzájemného obchodu. Vývoz z ČR do Bulharska se zvýšil o 2,5 %, přičemž dovoz z Bulharska do ČR vzrostl až o 60,2 %.

7.1. Smluvní základna

Vzájemný obchod mezi ČR a BR od 1. 1. 2007 podléhá pravidlům a podmínkám jednotného trhu EU. Dvoustranné smluvní vztahy (bez režimu vzájemného obchodu) v oblasti hospodářské spolupráce, jsou založeny na Smlouvě o přátelských vztazích a spolupráci mezi ČSFR a BR, která byla podepsána 6. dubna 1992. K dalším - pro rozvoj hospodářských vztahů významným - dokumentům patří Dohoda mezi vládou ČR a vládou BR o vzájemné podpoře a ochraně investic a Smlouva mezi ČR a BR o zamezení dvojího zdanění.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let (tis. EUR):

	2006	2007	2008	2009	2010
Vývoz z ČR	298 848	391 700	483 312	371 131	389 456
Dovoz do ČR	83 143	107 356	118 246	102 542	133 301
Obrat	381 991	499 056	601 558	473 673	522 757
Saldo	215 704	284 343	365 066	268 589	256 155

Údaje za 1. pololetí 2011 ve srovnání s 1. pololetím 2010:

	1H 2010	1H 2011
Vývoz z ČR	214 679	226 098
Dovoz do ČR	67 509	104 393
Obrat	282 188	330 491
Saldo	147 170	121 705

Zdroj – ČSÚ

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Podle třídění SITC-1 jsou procentuální podíly jednotlivých skupin zboží ve vývozu a dovozu v letech 2009 a 2010 následující:

	Název	Vývoz (%)	Dovoz (%)
--	--------------	------------------	------------------

2009	2010	2009	2010		
0	Potraviny a živá zvířata	3,7	4,7	7,5	8,5
1	Nápoje a tabák	0,0	1,4	4,0	3,7
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	3,1	5,2	8,3	3,4
3	Min. paliva, maziva a příbuzné materiály	0,8	2,0	0,0	0,0
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,0	0,0	0,2	0,6
5	Chemikálie a příbuzné výrobky j.n.	13,0	13,4	4,0	4,0
6	Tržní výrobky tříděné hl. podle materiálu	18,8	17,5	21,8	28,3
7	Stroje a dopravní prostředky	50,3	45,3	24,0	22,5
8	Průmyslové spotřební zboží	10,3	10,5	31,0	29,0

Hlavní vývozní položky z ČR: osobní automobily, léčiva, tiskařské a knihařské stroje, česaná vlna, elektrické spínače, paměťové jednotky a zařízení k automatickému zpracování dat, mléko, smetana a mléčné výrobky, polyetylen, prostředky k rozvodu elektrické energie, plastové trubky a hadice, telekomunikační zařízení, monitory a projektory, měřicí přístroje, čistící a lešticí přípravky.

Hlavní dovozní položky z BG: měď, elektroinstalace pro motorová vozidla, elektrické spínače, hliník, skleněné zboží pro domácnost, sušenky a suchary, oděvy, obuv, ploché válcované výrobky ze železa, měřicí přístroje alkoholické nápoje, čerstvá a mrazená zelenina, zbraně a munice.

Údaje za 1. pololetí 2011 ve srovnání s 1. pololetím 2010:

1H 2010	Název	Vývoz (%)		Dovoz (%)	
		1H 2010	1H 2011		
0	Potraviny a živá zvířata	4,5	6,2	8,4	6,5
1	Nápoje a tabák	1,9	1,1	4,1	2,3
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	4,1	9,7	3,6	4,6
3	Min. paliva, maziva a příbuzné materiály	0,9	2,3	0,0	0,0
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,0	0,0	0,2	0,8
5	Chemikálie a příbuzné výrobky j.n.	13,7	11,9	3,8	4,7
6	Tržní výrobky tříděné hl. podle materiálu	16,6	16,1	28,7	27,9
7	Stroje a dopravní prostředky	49,5	42,5	20,9	26,5

8	Průmyslové spotřební zboží	8,8	10,2	30,3	26,7
---	----------------------------	-----	------	------	------

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Je zřejmé, že potenciál vzájemného obchodu obou zemí je mnohem větší než odpovídá současné realitě. Důležitým faktorem ovlivňujícím další rozvoj vzájemného obchodu a určujícím tempo jeho růstu je úroveň kupní síly obyvatelstva a poptávky průmyslu v kontextu dalšího modernizace jeho výrobní základny. Pokud jde o výši příjmu obyvatelstva, Bulharsko se v rámci EU řadí na poslední místo. Pro ilustraci: Dle údajů za rok 2011 je průměrný plat v Bulharsku 350 eur, přičemž minimální mzda je stanovena na 135 eur. Dopad světové hospodářské krize se bohužel projevil v poklesu poptávky po spotřebním a investičním zboží. Ve snaze oživit ekonomiku, se vládní výdaje nyní více zaměřují na rozvoj dopravní, energetické a městské infrastruktury s využitím financování z evropských fondů.

Další rozvoj českého vývozu je rovněž ovlivněn silným konkurenčním prostředím. Z jedné strany se české firmy v Bulharsku střetávají u složitých technologických zakázek s renomovanými zahraničními společnostmi a na druhé straně musí řada z nich zejména u spotřebního zboží čelit levnější produkci ze sousedního Turecka či Dálného východu.

Téměř polovina položek vyvážených z ČR do Bulharska spadá do odvětví strojírenského průmyslu. Z hlediska budoucího vývoje lze za další perspektivní odvětví považovat chemický průmysl. Česká republika je v Bulharsku dlouhodobě známá kvalitními a cenově příznivými výrobky s vyšší přidanou hodnotou a tento fakt je stěžejním důvodem vysokého zájmu o české zboží. S přihlédnutím k očekávanému vývoji, zejména pokud jde o nastartovanou modernizaci dopravní, telekomunikační a energetické infrastruktury využívající obdobně jako v ostatních zemích EU moderní technologie telematického průmyslu, lze očekávat zejména růst poptávky po uvedených technologiích, přičemž Česká republika má v daném odvětví značný výrobní potenciál. Podle nejnovějšího trendu v růstu poptávky po některých strojírenských výrobcích lze předpokládat další zvýšení vývozu tiskařských a knihařských strojů, zemědělských strojů a traktorů. Očekávaný nárůst vývozu u dvou posledně zmíněných položek úzce souvisí s avizovanou modernizací primární výrobní základny v zemědělství. Mezi slibné směry a odvětví výroby a obchodní spolupráce lze zařadit elektrotechnický a telematický průmysl, energetiku, ekologii, potravinářský průmysl, IT a telekomunikace.

Výraznější nárůst vývozu mléka, smetany v prášku apod. do značné míry souvisí se současnou nízkou výrobní kapacitou domácí živočišné výroby, která by splňovala normy EU, což lze vnímat jako důsledek nedostatečné modernizace výrobní základny. Jednou z příčin uvedeného stavu je zatím poměrně malé využití dotačních programů EU pro tyto účely. Současný pokles produkce syrového mléka lze proto považovat za přechodný, přičemž v kontextu celoplošného růstu cen v rámci EU nelze předpokládat dlouhodobější nárůst českého importu u této položky.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Nemalá část českých firem vstupujících na bulharský trh se zajímá o účast v projektech rozvoje a modernizace infrastruktury Bulharska, a to zejména infrastruktury životního prostředí a dopravní infrastruktury. Za účelem prosadit zájmy českých firem v posledně jmenovaném oboru se Velvyslanectví ČR v Bulharsku v uplynulých letech kromě jiného zabývalo i systematickou prezentací potenciálu českého telematického průmyslu prostřednictvím specializovaných konferencí a prezentací organizovaných ve spolupráci se Sdružením pro dopravní telematiku ČR (www.sdt.cz). V kontextu výše uvedeného byla v září 2007 v Sofii uskutečněna konference a prezentace českých firem pod názvem „ITS Sofia – Czech Days '07“ (www.itssofia.eu) a v září 2008 druhý ročník uvedené prezentační akce, tentokrát pod názvem „Český telematický podzim v Bulharsku 2008“ (www.czech-team.eu). Třetí ročník této oborové prezentace se konal v říjnu 2009 rovněž v Sofii.

Aktivizuje se účast českých firem v projektech výstavby čističek odpadních vod a malých vodních elektráren. Česká firma GESS-CZ za tímto účelem založila v Bulharsku dceřinou společnost. Firma Environment Commerce již realizovala několik projektů výstavby čistíren odpadních vod na klíč zejména v bulharských černomořských letoviscích a společnost Vítkovice Power Engineering zajistila v roce

2010 dodávku technologie pro výstavbu ČOV v bulharském městě Sopot. Bulharská strana má zájem o předávání zkušeností a zpracování projektů využití alternativních zdrojů energie (biomasa, větrné elektrárny, termální zdroje, solární energie).

Na potvrzení smysluplnosti spolupráce v oblasti dopravní infrastruktury lze vyjmenovat několik konkrétních příkladů investičních a dodavatelských aktivit českých firem:

- AŽD Praha založila v říjnu 2006 v Sofii dceřinou společnost – závod na výrobu zabezpečovacích zařízení pro železniční dopravu.
- Projektová, konzultační a inženýrská firma SUDOP Praha otevřela v květnu 2008 v Sofii svou pobočku. Tato společnost se od roku 2007 společně s bulharskými partnery kromě jiného podílí na modernizaci železničních tratí Mezdra – Gorna orjachovica a Plovdiv – Burgas.
- Firma Mikroelektronika ukončila v říjnu 2008 dodávku nového elektronického systému jízdného pro Dopravní podnik města Sofie.
- Společnost Inekon Group a.s. dodala do hlavního města Sofie v letech 2008-2009 celkem osmáct zmodernizovaných tramvají. Modernizace představovala vestavění prostředních nízkopodlažních dílů do původních vozů, novou elektrickou výzbroj a bezpečnostní prvky včetně brzd, vnějšího a vnitřního osvětlení, vytápění vozidla, kabiny řidiče aj. Financování projektu zajišťuje formou úvěru EBRD.
- Firma TEDOM Třebíč dodala do měst Sofie, Burgas a Varna více než 30 městských autobusů s pohonem na zemní plyn. Příležitosti pro obnovu dopravního parku v městské hromadné a meziměstské dopravě se skýtají i pro jiné české firmy.
- Aktivní zájem o oblast dopravní infrastruktury se projevil formou úspěšné účasti firmy OHL ŽS v tendru na rekonstrukci úseku železniční tratě Plovdiv – Svilengrad
- Další zájem o účast v projektech výstavby a modernizace dopravní infrastruktury mají firmy Elektrizace železnic Praha (dodavatel trakčních vedení železničních drah), ŽPSV (výrobce železničních pražců, který vlastní výrobní závod ve Varně) a KPM Consult (dopravní inženýrství)
- Firma ŠKODA ELECTRIC uspěla v roce 2010 v tendru na dodávku 30 trolejbusů pro hl. m. Sofii. Celková hodnota kontraktu představovala řádově 14 milionů eur, projekt byl financován z úvěru EBRD. Plnění kontraktu bylo zahájeno srpnu a ukončeno v prosinci 2010.
- Společnost Bioveta dodala do Bulharska na základě výběrových řízení vyhlášených Ministerstvem zemědělství v letech 2009 - 2010 vakcíny proti vzteklině lišek za více než 1 mil. eur.
- Firma Metroprojekt vyhrála v roce 2011 tendr na vypracování předprojektové studie výstavby 3. trasy metra v hl.m. Sofii.

Z dalších subjektů, které zaznamenaly v posledním období úspěch ve veřejných zakázkách v Bulharsku, lze vzpomenout českou firmu Dekonta, která u Ministerstva životního prostředí vyhrála výběrové řízení na realizaci komplexního průzkumu vlivu pěti skládek komunálního odpadu na půdní systémy, povrchové a podzemní vody apod.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

Z rozboru dotazů, se kterými se bulharští podnikatelé nejčastěji obraceli na Velvyslanectví ČR a CzechTrade v první polovině r. 2011 a v roce 2010 vyplývá největší zájem o strojírenské výrobky (kovoobráběcí stroje, náhradní díly na stroje a zařízení, auta aj.) a dopravní zařízení (motorová vozidla, požární vozidla, lesnické a zemědělské stroje vč. náhradních dílů), dále o stroje, nástroje, zařízení a materiály pro průmysl (technologické linky zejména pro potravinářství, stroje pro vakuové balení, pekařské linky, balící pásy, obaly a obalové materiály, lahve, stroje na výrobu okenních rámu a dveří), zařízení na výrobu tepla (kotle na tuhá paliva), zdravotnickou techniku, potraviny (mléčné výrobky, sýry, konzervované ovoce, sušenky) a příměsi do potravin (droždí, enzymy pro pekárny, potravinářská barviva), nápoje (pivo, džusy, minerální vody), obalové materiály (HDPE fólie a HDPE pro vyfukování), polyetylenové trubky, bezešvé ocelové trubky, tlakové láhve, oblečení (spodní prádlo, ponožky, punčochy, plavky), kosmetika, spotřební zboží a skleněné výrobky (tvrzené sklo, zrcadla) a jiné spotřební zboží.

Zájem bulharských partnerů se v řadě případů ubírá cestou nabídek ke spolupráci a vytváření společných podniků, což samo o sobě může být efektivní a zajímavou možností vstupu na bulharský trh, na druhé straně je zapotřebí dbát zvýšené opatrnosti při výběru partnerů, smluvního zajištění společného

podnikání, statutu společnosti, pravomocí managementu i studiu místních podmínek. V těchto případech se doporučuje využití služeb spolehlivých poradenských a právnických firem.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Neposkytuje se. Bulharsko jako člen EU není subjektem rozvojové pomoci.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Bilance vzájemné výměny služeb – běžný účet platební bilance s uvedením rozhodujících skupin služeb (v mil. Kč)

Zdroj - ČSÚ

Služby celkem	2007	2008	2009	2010
Příjmy	917,5	999,8	385,1	846,9
Výdaje	1 345,6	3 132,6	1 052,6	1 247,2
Saldo	-428,1	-2 132,8	-667,5	-400,3
Obrat	2 263,1	4 132,4	1 437,7	2 094,1
z toho:				
Cestovní ruch				
Příjmy	358,1	346,4	122,4	306,4
Výdaje	1 008,6	2 624,6	771,6	867,0
Saldo	-650,5	-2 278,2	-649,2	-560,6
Obrat	1 366,7	2 971,0	894	1 173,4
Doprava				
Příjmy	320,7	279,5	103,3	416,1
Výdaje	71,8	25,4	75,9	113,8
Saldo	249,0	254,1	27,4	302,3
Obrat	392,5	304,9	179,2	529,9
Ostatní služby (spoje, stavebnictví, finance a pojišťovnictví, obchodní služby)				
Příjmy	238,6	373,9	159,4	124,4
Výdaje	265,3	482,6	205,1	266,4
Saldo	-26,6	-109	-45,7	-142,0
Obrat	503,9	856,5	364,5	390,8

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Od 1. 1. 2007 je umožněn volný pohyb občanů EU do Bulharska a občané ČR nepotřebují pro výkon práce v Bulharsku pracovní povolení. V případě vyslání pracovníků mateřské (české) firmy do Bulharska je potřeba tuto skutečnost notifikovat u Národní agentury pro zaměstnanost - www.az.government.bg/ eng a v případech kdy doba vyslání přesáhne 183 dní i u Národní agentury pro příjmy (finanční úřad) - www.nap.bg. Pro notifikaci u Národní agentury pro příjmy se používají formuláře E 101 a E 102 (k dispozici na <http://www.nap.bg/ospage?id=184>). V případě, že občan ČR začne v Bulharsku pracovat, musí přispívat do místního systému sociálního zabezpečení a získá tudíž právo na veškeré výhody ze systému vyplývající (viz kapitola 8.2).

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Postupně se zlepšuje infrastruktura pro distribuci a prodej zboží. Síť supermarketů a hypermarketů se kromě hlavního města Sofie a krajských měst rozšiřují i do menších měst okresního významu, i když prozatím většina obchodů v menších městech je ve vlastnictví malých podnikatelů a jejich nabídka zboží a služeb je na nižší úrovni. Bulharské distribuční sítě (např. Familia, Fantastiko, CBA, Doverie Brico, Bolyari) působí zpravidla pouze lokálně a nehrají dominantní úlohu na trhu.

Ze zahraničních prodejních sítí zde působí doposud jediný hypermarket v Bulharsku - METRO Cash&Carry, který má 13 prodejen v Sofii, Plovdivu, Varně, Burgasu, Ruse, Staré Zagoře, Blagoevgradu, Veliko Tarnovu, Plevenu a dalších městech. Od počátku roku 2009 vstoupil na bulharský trh francouzský Carrefour (Burgas, Sofie, do r. 2015 plánuje celkově 20 prodejních míst). Z dalších zahraničních řetězců lze vyjmenovat BILLA Heute, Kaufland a HIT. V září 2011 byla otevřena první prodejna IKEA v Bulharsku. Nábytkový řetězec vstoupil na bulharský trh prostřednictvím franšízy se společností House Market S.A. vlastníci obchodní řetězec IKEA v Řecku. Od počátku roku 2009 se začal na bulharském trhu etablovat rovněž řetězec drogerií „dm“ (Vidim, Jambol, Plovdiv). V segmentu elektroniky působí na místním trhu tři bulharské řetězce: Technopolis, Technomarket a Densi. Z hobbymarketů je na místním trhu přítomen Praktiker, Mr. Bricolage (francouzsko-bulharský) a turecký Praktis a od r. 2008 vstoupil na trh Baumax (Plovdiv, Stara Zagora, Sofie). V roce 2009 pronikly na bulharský trh diskontní řetězce Penny Market, Plus a Lidl, i když počátkem roku 2010 Plus prodal všech svých 23 prodejen v Bulharsku řetězci Lidl. Penny Market v roce 2009 otevřel na zdejších trhu 26 prodejen a v roce 2010 dalších dvacet prodejen.

Slovinský retailový řetězec Mercator zajišťující prodeje rychloobrátkového zboží, který se v roce 2009 poprvé etabloval na bulharském trhu prostřednictvím svého prvního hypermarketu ve městě Stara Zagora a který do roku 2012 plánuje vstoupit do dalších sedmi větších bulharských měst, bude dále expandovat výlučně prostřednictvím prodejen pod obchodní značkou Roda, které budou slučovat prvky maloobchodu a cash and carry. V prosinci 2010 byla v Sofii otevřena první prodejna srbského řetězce Tempo (Delta Maxi), který je v segmentu kombinovaného maloobchodního a cash&carry prodeje hlavním konkurentem slovinského Merkatoru. Do konce roku 2011 by mělo být otevřeno dalších 10 prodejen.

Na trhu s pohonnými hmotami působí v Bulharsku v současné době několik sítí čerpacích stanic společností Shell, OMV, LukOil a dalších řeckých a bulharských firem. Odděleně jsou zde rozšířeny též sítě čerpacích stanic plynu. Z ekonomických důvodů je na plynový pohon přebudována část osobních automobilů v Bulharsku. Jednotný platební systém petrokaret není zatím v Bulharsku rozšířen. U renomovaných distributorů pohonných hmot je možné platit mezinárodními kreditními kartami VISA, MC atd., někteří distributoři nabízejí vlastní kreditní karty určené k nákupu pohonných hmot a služeb (např. Shell a OMV).

Distribuce

Expanze zahraničních řetězců obchodujících s rychloobrátkovým, černým a bílým zbožím, v jejímž důsledku v průběhu let 2009 až 2010 poměrně výrazně vzrostl nejenom počet prodejen v celém Bulharsku, ale rovněž se rozšířilo spektrum nabízených produktů, vedla k prosazení nového distribučního modelu založeného na upřednostňování výstavby vlastních logistických center před využíváním služeb externích logistických firem.

Nejvíce se k modelu vlastních logistických platforem přiklonily řetězce Billa, Kaufland, Penny Market, Lidl a Technopolis. Jejich centrální logistické základny jsou situovány převážně v dosahu hlavního města Sofie poblíž klíčových dopravních tepen, a to dálnice Trakija (E 80) spojující Sofii s Plovdivem a dálnici Hemus (E 772) směrem na Varnu. Oblíbeným místem pro budování takovýchto center se staly pozemky poblíž městečka Elin Pelin nacházejícího se necelých 30 km východně od hlavního města v dosahu obou zmíněných dálničních tahů. Dalšími výhodnými místy pro umístování logistických center jsou průmyslové

zóny v okolí Plovdivu, kde se kromě jiných nachází logistická platforma řetězce Kaufland, která je svou plochou 67 tis. m² zatím největším centrem svého druhu v Bulharsku.

Duální distribuční model (tj. vlastní logistickou infrastrukturu v kombinaci s využitím služeb jiných logistických firem) uplatňují místní řetězce Fantastiko a Piccadilly. Uvedený model je pro tyto řetězce výhodnější především z toho důvodu, že oba provozují především sítě menších prodejen typu cornershop nebo convenient store. Nicméně Picadilly v současnosti staví vlastní logistické centrum v průmyslovém parku Sofia East.

Třetí logistický model je využíván řetězci, jež nemají k dispozici vlastní logistická centra. Jedná se zejména o francouzský Carrefour, který pro vstup na bulharský trh zvolil strategii situování svých prodejen do velkých obchodních center typu mall. Carrefour je tak jediným velkým zahraničním řetězcem v Bulharsku bez vlastního logistického střediska. Kromě posledně zmíněného zahraničního provozovatele prodejen využívají obdobný logistický model i bulharský řetězec Promarket a lotyšský T-market.

Obchodní řetězce jsou obecně jedním z největších uživatelů logistických ploch v Bulharsku. Výše popsaná tendence preferování investic do výstavby vlastních logistických center před pronajímáním již vybudovaných objektů vede k poklesu cen nájmu předmětných ploch. Průměrná výše nájmu ploch v průmyslových parcích v Sofii se pohybuje kolem 4 eur/m² měsíčně, přičemž v ostatních městech kolísá mezi 1,5-3,0 eur/m² měsíčně. V důsledku uvedeného dochází k útlumu investic do objektů tohoto typu, což alespoň po určitou dobu způsobí vyrovnání poptávky a nabídky a tudíž i stabilizaci cen jejich pronájmu.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Od 1. 1. 2007 je uplatňován volný pohyb občanů EU do Bulharska a občané ČR nepotřebují pro výkon práce v Bulharsku pracovní povolení. V případě vysílání pracovníků mateřské (české) firmy do Bulharska je potřeba tuto skutečnost notifikovat u Národní agentury pro zaměstnanost – www.az.government.bg/eng a v případech, kdy doba vyslání přesáhne 183 dní i u Národní agentury pro příjmy (finanční úřad) – www.nap.bg. Pro notifikaci u Národní agentury pro příjmy se používají formuláře E 101 a E 102 (k dispozici na <http://www.nap.bg/ospage?id=184>).

V případě, že cizinec začne v Bulharsku pracovat, musí přispívat do místního systému sociálního a zdravotního zabezpečení a získá tudíž právo na veškeré výhody ze systému vyplývající. Srážky z hrubého platu jsou následující:

- Sociální pojištění 22,9 % z hrubé mzdy, přičemž 13,1 % ze mzdy hradí zaměstnavatel a zaměstnanec odvádí 9,8 %. Zde je zahrnuto penzijní pojištění (10 % zaměstnavatel, 8 % zaměstnanec), nemocenské pojištění a mateřský fond (2,1 % zaměstnavatel, 1,4 % zaměstnanec), úrazové pojištění (0,4 % zaměstnavatel) a pojištění pro případ nezaměstnanosti (0,6 % zaměstnavatel, 0,4 % zaměstnanec).
- Zdravotní pojištění 8,0 % (4,8 % zaměstnavatel, 3,2 % zaměstnanec).

Daň z příjmu:

- bez zdanění do výše ročního příjmu 2400 BGN (1200 EUR)
- 20 % při ročním příjmu 2400 – 3000 BGN
- 120 BGN + 20 % z příjmu při ročním příjmu 3000 – 7200 BGN
- 1044 BGN + 24 % daň při ročním příjmu nad 7200 BGN

Při ukončení pracovního poměru v Bulharsku je vhodné nechat si před odjezdem do České republiky vystavit formulář E 301, který pro potřeby úřadu práce plní funkci potvrzení o zaměstnání (zápočtového listu). Zároveň potvrzuje doby sociálního pojištění, které budou brány v úvahu při přiznání podpory v nezaměstnanosti v České republice. O vystavení formuláře E 301 lze požádat i korespondenčně z ČR, nicméně doporučuje se požádat o něj ihned po ukončení zaměstnání ještě za pobytu v Bulharsku.

Formuláře E 301 v Bulharsku vydává [Národní Institut sociálního zabezpečení](#)

(National Social Security Institute, European Integration and International Agreements Directorate, Blvd. Alexander Stambolijski 62-64 Sofia 1303 Bulgariatelefon (informační linka): +359 2 926 16 49, 926 16 04 e-mail: Noi@nssi.bg web: <http://www.noi.bg/>).

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Reprezentace - zahraniční zastoupení

Registrace zastoupení (reprezentační kanceláře) zahraniční firmy se provádí u Bulharské obchodně-průmyslové komory v Sofii (www.bcci.bg) v souladu se Zákonem o podpoře investic. Doba potřebná pro registraci zahraničního zastoupení se pohybuje v rozmezí 1 až 3 dnů.

Za účelem registrace se předkládají následující dokumenty:

- žádost o registraci kanceláře (žádost a instrukce k vyplnění je možné najít na stránce

www.bcci.bg/uslugi/member_registration_TRO.htm),

- registrace firmy v České republice (výpis z obchodního rejstříku),
- oficiální zmocnění pro osobu pověřenou jednat za firmu,
- prohlášení vedení společnosti o zřízení reprezentační kanceláře v Bulharsku,
- originální nebo ověřená plná moc zmocňující osobu k registraci a vedení reprezentační kanceláře v Bulharsku s určením rozsahu pravomocí,
- ověřený podpisový vzor osoby zastupující společnost v Bulharsku,
- potvrzení o úhradě poplatku za registraci reprezentační kanceláře (100,- EUR) v hotovosti nebo převodem na účet BCCI,
- vyplněná registrační karta v Bulharské obchodně-průmyslové komoře (BCCI).

Kontakt: Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, Parchevitch Street 42, Sofia, tel.: +359 2 9878884, 9811632, fax: +359 2 9873209, e-mail: repres@bcci.bg, www.bcci.bg.

Pobočka

Právnícké osoby registrované v zahraničí, příp. zahraniční podnikatelé (fyzické osoby) mohou v Bulharsku registrovat pobočku své firmy. Pobočka není podle bulharského právního řádu právnickou osobou, musí však vést účetnictví nezávislé na mateřském podniku a nezávisle sestavovat rozvahu a výsledovku, tj. vlastní nezávislou účetní uzávěrku. Pro založení pobočky není nutný základní kapitál. Registrace pobočky zahraničních právnických osob se provádí u Registrační agentury (www.registryagency.bg) v souladu s bulharským Obchodním zákoníkem.

Společný podnik

V souladu s bulharským obchodním zákoníkem mohou mít společné podniky formu jakékoliv obchodní společnosti (akciová společnost, s.r.o., komanditní společnost, veřejná obchodní společnost apod.), která může být v souladu s tímto zákonem v Bulharsku založena. Kompetentní institucí pro registraci společného podniku je Agentura pro registrace a jí podřízený Obchodní rejstřík.

Při registraci společného podniku se k jednotné formulářové žádosti přikládají:

- notářsky ověřena společenská smlouva
- podpisové vzory statutárních zástupců společného podniku
- zakládací listina podniku registrovaná v Obchodním rejstříku
- příslušné koncese v případě, že společný podnik provádí koncesované činnosti

Podrobné informace ohledně registrace společného podniku v Bulharsku lze získat na internetových stránkách www.ec.europa.eu/youreurope/business/expanding-business/opening-branch/bulgaria/

[index_bg.htm](#). Zahraniční společnosti mohou využít rovněž služby státní agentury InvestBulgaria, www.investbg.government.bg.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Nejvyužívanějšími reklamními médii jsou především HSP, tj. televize (státní i soukromé kanály), rozhlas (podobná situace) a tisk (deníky Dnevnik, PARI, Monitor, Standart, Demokracija, 24 Časa, týdeníky Kapital, Ikonomičeski život). Cenové poměry a reklamní metody odpovídají podmínkám v České republice. Rozšířené je rovněž využívání reklamních poutačů (billboardů), direct mailingu, prezentací a také internetové reklamy.

Účinnou příležitostí pro propagaci výrobků na zdejším trhu představuje účast na mezinárodních veletrzích a výstavách (viz kapitola 8.9.).

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

V případě sporu při plnění obchodních dohod lze dosáhnout jeho řešení za pomoci Bulharské obchodní a průmyslové komory v Sofii, u které působí i Mezinárodní obchodní arbitráž se statutem, který odpovídá mezinárodním požadavkům. Jeho činnost je upravena Zákonem o mezinárodní obchodní arbitráži. Bulharská obchodní a průmyslová komora nabízí ve všech otázkách zahraničněobchodního režimu kompetentní pomoc.

V případě sporů se může zahraniční investor obrátit na státní úřady kompetentní ve věci dozoru nad dodržováním zákonných podmínek a rovnocenného přístupu jako je například Komise pro cenné papíry a finanční trhy, Kontrolní úřad, Komise pro ochranu konkurence apod. V březnu 2000 Bulharsko podepsalo Konvenci o vyřizování mezinárodních investičních sporů. Uvedená konvence vyřizuje spory vzniklé mezi zahraničními investory a státy, do kterých vložili finanční prostředky.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Veškeré náležitosti a zákonné podmínky veřejných soutěží upravuje Zákon o veřejných zakázkách z 22.6.1999 (ve znění pozdějších úprav). Veřejné zakázky jsou vyhlašovány resortními ministerstvy, jejich specializovanými útvary, popřípadě ve spolupráci s mezinárodními finančními institucemi (např. EBRD), které je financují a dohlížejí nad jejich průběhem a nakládáním s finančními prostředky. Tendry vyhlašují také veškeré orgány státní administrativy a státní podniky. Veřejné zakázky jsou zveřejňované povinně ve Státním věstníku, v denním tisku (např. Pari, Dnevnik) a v některých odborných ekonomických týdenících. Veřejných soutěží se mohou přímo zúčastňovat i zahraniční firmy.

Podle hodnocení podnikatelské veřejnosti je dosavadní legislativa vztahující se k procedurám veřejných zakázek značně nepřehledná, což až doposud vytvářelo živnou půdu pro nekalé praktiky při výběrových řízeních, a to včetně těch která se týkala realizace projektů financovaných z prostředků EU. Proto byly zejména ve druhé polovině roku 2009 kvůli nejasnostem a zneužívání prostředků provedeny a parlamentem schváleny příslušné změny, které měly zmíněným nekalým praktikám více zabránit. Na základě výhrad Evropské komise k nedostatečnosti těchto změn se připravuje další rozsáhlejší novelizace zákona o veřejných zakázkách. Očekává se, že uvedené další změny by měly být završeny **v průběhu roku 2011**

Důležité informace týkající se privatizace, tendrů, veřejných zakázek a investičních příležitostí v Bulharsku lze nalézt na internetových stránkách:

www.priv.government.bg - Agentura pro privatizaci,

www.investbg.government.bg - InvestBulgaria (investiční příležitosti),

www.aop.bg - Agentura pro veřejné zakázky,

www.econ.bg - ekonomický portál - zakázky, tendry, legislativa, bulharské firmy.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Česká republika a Bulharsko jsou součástí jednotného evropského trhu. Obě země mají podobné zahraničněpolitické cíle. Za tohoto stavu neexistují v zásadě žádné závažné překážky pro další rozvoj ekonomické a obchodní spolupráce. Brzdícími faktory pro větší expanzi českého exportu a investic však mohou být:

- problémy s vymahatelností práva;
- nedostatek rozpočtových prostředků na realizaci infrastrukturních projektů;
- korupce a kriminalita vč. projevů organizovaného zločinu v ekonomické sféře;
- nižší koupěschopnost obyvatelstva;
- důraz na cenový faktor (preferenze zboží s nízkou cenou);
- méně rozvinutý sektor služeb a obchodu;
- rostoucí konkurence západních firem, asijských exportérů a místních výrobců.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví je chráněno na standardní úrovni v souladu s pravidly EU. S reálným stavem ochrany, s prosazováním např. autorských práv a s reálnou jurisdikcí v této oblasti zatím nejsou výrazné zkušenosti. Mezi instituce, zodpovědné v Bulharsku za průmyslové vlastnictví, copyrights a související práva patří:

- Patentový úřad Bulharské republiky (Patent Office of the Republic of Bulgaria)

<http://www1.bpo.bg/>

- Ministerstvo spravedlnosti BR

www.justice.government.bg

- Rada pro ochranu intelektuálního vlastnictví při Ministerstvu kultury BR

<http://mc.government.bg/>

- Centrum pro duševní vlastnictví (Center for Intellectual Property)

<http://cip.unwe.acad.bg/>

- Státní portál pro duševní vlastnictví (National Portal for Intellectual Property)

<http://www.ipbulgaria.com/>

Platné právní normy na ochranu duševního vlastnictví

- Zákon o ochraně konkurence, Státní věstník (SV), č. 39, 1991
- Zákon o patentech a registraci užitkových modelů (SV č. 64/2006, v platnosti od 9.11.2006)
- Zákon o ochraně nových odrůd rostlin a plemen zvířat, SV, č. 84, 1996
- Zákon o průmyslovém designu, SV, č. 81, 1999
- Zákon o značkách a geografických označeních, SV, č. 81, 14. 9. 1999
- Zákon o topologii a integrálních schématech, SV, č. 81, 1999
- Zákon o geneticky modifikovaných organizmech, SV, č. 27, 2005
- Zákon o copyrightu a souvisejících právech, SV, č. 56, 1993

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

V souladu s riziky, uvedenými v kapitole 8.7. se při podnikání na bulharském trhu doporučují při prvních obchodních případech platby předem, event. využití dokumentárního akreditivu. Pokud se český dodavatel rozhodne po získání zkušeností se svým partnerem pro odloženou splatnost, je namíste zvážit pojištění vývozních rizik u příslušných pojišťovacích institucí. Se vstupem zahraničních obchodních řetězců se však stále ve větší míře začínají uplatňovat obvyklé platební podmínky jako v ČR (odložená splatnost).

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Největším organizátorem mezinárodních veletrhů v Bulharsku je společnost International Plovdiv Fair, www.fair.bg. Mezi jeho nejvýznamnější výstavní akce lze zařadit:

- Mezinárodní zemědělská výstava AGRA - březen (6.3 - 10.3.2012)
- Mezinárodní výstava vinařství Vinaria - březen (15.3 - 18.3.2012)
- Mezinárodní technický veletrh - září (24.9 - 29.9.2012)

Kalendář akcí v r. 2011 - <http://www.fair.bg/en/events/2011.htm>

Kalendář akcí v r. 2012 - http://www.fair.bg/bg/events/2011_Events_List.htm

V Sofii je největším organizátorem výstav a veletrhů společnost International Exhibition Centre EXPO, 147, Tzarigradsko Chaussee Blvd., 1784 Sofia, tel. 00359-2-9655220, fax 9655231, e-mail: bul-reklama@bulgarreklama.com, www.bulgarreklama.com. Za nejvýznamnější události lze považovat:

- Bulgarian Building Week - 14.-17.3.2012 (stavební materiály a technologie)
- Energy Efficiency & Renewable Energy Sources - 28.-30.3.2012

Kalendář akcí v r. 2011/2012 na www.bulgarreklama.com.

Informace o dalších zajímavých výstavních a veletržních akcích (spíše lokálního významu) lze získat na internetových stránkách Bulharské obchodní a průmyslové komory (www.bcci.bg).

9. Investiční klima

Podle hodnocení Evropské komise (EK) z července 2011 pro Konvergenční program 2011-2014 a Národní plán reforem 2012-2015 se ekonomické prostředí v Bulharsku celkově příliš nezlepšilo. Za nejvýznamnější nedostatky jsou považovány problémy v administrativním sektoru, vzdělávání a penzijním systému. Není dostatečně efektivní ani boj s korupcí v prostředí regulačních orgánů a institucí spojených s ochranou konkurence. To má negativní vliv jak na celkový ekonomický a sociální rozvoj v zemi, tak i na uvolňování prostředků z evropských fondů. Na pozadí neefektivního soudního systému nemají důležité kontrolní orgány dostatečnou kompetenci a tudíž ani možnost provádět efektivní kontrolu. Jako konkrétní případy EK uvádí Agenturu pro státní finanční inspekci a Agenturu pro veřejné zakázky. V těchto podmínkách bulharská ekonomika nevytváří zrovna nejlepší prostředí pro investory, a to nehledě na nízké daňové zatížení. Administrativní poplatky vybírané institucemi zůstávají vysoké a schvalovací procedury jsou složité. I nadále existují problémy spojené s vyhlášením a realizací veřejných zakázek, což vyvolává potřebu změn v odpovídající legislativní bázi, počátkem června 2011 vláda schválila projekt Zákona o změnách a doplňcích v Zákonu o veřejných zakázkách v souladu s Konceptí změn legislativy veřejných zakázek v roce 2011. Cílem toho procesu je zjednodušení legislativy v daném sektoru, ulehčení procesu vyhlášení veřejných zakázek v zemi a zdokonalení průběžného dohledu nad procedurami vyhlášení zakázek financovaných z evropských fondů.

V roce 2010 a v první polovině r. 2011 v Bulharsku nedošlo k výraznějšímu zlepšení podmínek pro rozvoj podnikání. Existuje řada nedostatků souvisejících s existencí administrativních bariér v podnikání a nedostatků systému přístupu k informacím o firmách prostřednictvím obchodního rejstříku. Nevýraznou zůstává politika podpory investic, zejména formou budování kvalitní infrastruktury pro investory. S pozitivním hodnocením se lze setkat v oblasti fiskální politiky a s tím souvisejícího hodnocení úvěrové pozice země.

Administrativní bariéry v podnikání

Podle klasifikace Mezinárodní finanční korporace a Světové banky zveřejněné v jejich společné zprávě „Doing Business 2011: Making a Difference for Entrepreneurs“ si Bulharsko z hlediska hodnocení svobody podnikání i nadále ponechává 51. místo mezi 183 ekonomikami světa. Podle uvedené studie dosáhlo Bulharsko jistého pokroku pouze ve dvou rovinách, a to v daňové oblasti díky zjednodušení procedur a snížení odvodů zaměstnavatelů na sociální pojištění zaměstnanců a rovněž co se týče podnikatelského startu prostřednictvím minimalizace povinného jmění při zakládání společnosti s ručením omezeným z původních 5000 leva (2500 eur) na 2 leva (1 euro). Naproti tomu, například pokud jde o vydávání stavebních povolení, Bulharsko i nadále zaostává za řadou jiných zemí.

Podle hodnocení Světové banky zaměřeného zejména na regulační politiku je současný bulharský daňový model zdrojem nadměrného procedurálního a finančního zatížení zdejších firem, přičemž zastaralý normativní rámec, slabá institucionální struktura a absence vládní politiky správy a výběru daní jsou v konečném důsledku příčinou nekontrolovatelného růstu počtu a tím i celkového objemu daňových odvodů.

Problémem zůstává časová náročnost při vyřizování administrativních povinností vůči státu, kde podnikatelé ztrácejí více než desetinu svého disponibilního času, přičemž zdrojem další zátěže je také dublování administrativních úkonů různými státními institucemi a orgány místní samosprávy. Komplikace podnikatelům způsobuje rovněž neexistence veřejných registrů a možnosti elektronického podávání dokumentů a rovněž vysoké místní daně a odvody.

Investiční politika

Praxe posledních několika let ukazuje, že převážná část investorů dává přednost realizaci svých projektů v již existujících průmyslových zónách. Šetří tím čas a námahu spojenou s vyřizováním nezbytných administrativních formalit. Důležitým subjektem pro vytváření podmínek ke vstupu investorů na bulharský trh prostřednictvím průmyslových zón je státní společnost Průmyslové zóny, jejíž činnost by měla být v současné době soustředěna do realizace pěti klíčových projektů průmyslových zón o celkové ploše téměř 6 milionů m².

Jednou z priorit je výstavba technologického parku v obci Božurište nedaleko hlavního města Sofie, kde se předpokládá, že se budou koncentrovat společnosti zaměřené zejména na informační technologie, robotiku, nanotechnologie a vývoj nových materiálů pro energetiku, vědu a běžné užití.

Uvedená průmyslová zóna o ploše přibližně 2 miliony m² by měla být komplexně vybavena potřebnou infrastrukturou včetně plynofikace. V uvedené zóně zatím působí pouze několik logistických center.

Stát v současné době deklaruje záměr vybudovat průmyslové zóny v Burgasu, nedaleko Varny (obce Suvorovo a Petrin), v Plevenu a v Karlovu. Hlavním cílem je přilákání zejména exportně orientovaných firem. Očekává se, že budou nabídnuty k prodeji již existující průmyslové parky, a to v Ruse, Vidinu a Svilengradu. Obecně však převládá názor, že bez agresivnější podpory ze strany státu za účelem přilákání investorů do vyjmenovaných odvětví bude jenom stěží možno zmíněné cíle v oblasti rozvoje průmyslových zón realizovat.

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Podmínky vstupu zahraničních investic do Bulharska upravuje zákon o podpoře investic. V souladu s tímto zákonem jsou investoři rozděleni do dvou kategorií v závislosti na výši investic, tj. do kategorie A s investicí nad 16 milionů EUR a kategorie B s investicí v rozmezí od 8 do 16 milionů EUR. Investorům kategorie „A“ a „B“ stát prostřednictvím agentury InvestBulgaria poskytuje výhody v podobě výrazného zkrácení vyřizovacích procedur, poskytnutí předprojektové dokumentace, informací o potenciálních partnerech v zemi a všech nezbytných administrativních procedurách vztahujících se k implementaci konkrétního investičního projektu.

Zahraníční investory až doposud Bulharsko lákalo díky vysokému potenciálu růstu, tj. nenasycenosti ekonomiky v mnoha směrech podnikání a segmentech trhu. Významnou roli i nadále sehrává zeměpisná poloha. Bulharsko je spojovacím článkem Evropské unie se zeměmi černomořského regionu, Blízkého východu a střední Asie a protíná ho několik evropských dopravních koridorů, jak ve směrech sever-jih tak i západ-východ. Tato země se v posledních letech zdála být poměrně lákovou i pokud se jedná o investice do turistického ruchu a zejména do nemovitostí na černomořském pobřeží a v horských turistických a lyžařských střediscích. Proces přípravy a následné členství v EU zajišťoval a zajišťuje poměrně vysokou úroveň ochrany investic. Klíčovým faktorem (jak historie posledních více než deseti posledních let ukázala) byla makroekonomická stabilita v zemi a zejména fixace domácí měny k euru v rámci tzv. „currency board“, což zabránilo opětovnému roztočení spirály hyperinflatione, obdobné té, která Bulharsko tvrdě zasáhla v první polovině devadesátých let minulého století. Motivujícím faktorem nejenom pro zahraniční investory, ale i pro rychlejší růst ekonomiky obecně, bylo snížení korporativní daně do úrovně 10 % od počátku roku 2007, stejně jako zavedení rovné - rovněž desetiprocentní - daně z příjmu fyzických osob. Pokud jde o korporativní daň, poskytuje stát úlevu až do úrovně 0 % v regionech s vysokou nezaměstnaností.

Přehledně zpracované aktuální informace o všech aspektech vstupu zahraničních investorů do Bulharska vč. teritoriální a odvětvové struktury PZI v Bulharsku jsou k dispozici na internetových stránkách agentury InvestBulgaria: www.investbg.government.bg.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

V 1. pololetí 2011 dosáhla hodnota PZI do Bulharska 99,6 milionu eur, což představuje výrazný pokles o 80 % ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku, kdy hodnota PZI činila přes 390 milionů eur a v 2009 téměř 1 miliardu eur. Mezi největší zahraniční investoři v Bulharsku v 1. pololetí 2011 patřilo Nizozemsko, Kypr a Rusko.

V roce 2010 přiteklo do ekonomiky Bulharska dalších více než 1,6 miliardy eur přímých zahraničních investic. Celkově tak kumulovaná výše PZI do bulharské ekonomiky dosáhla 36,5 miliard eur. V rámci kumulované hodnoty PZI si největší podíl i nadále udržují finanční sektor (20 %), investice do realit (20 %) a do zpracovatelského průmyslu 18 %. Podíl posledně zmíněného odvětví oproti předchozím obdobím vzrostl téměř dvojnásobně, což je ale způsobeno zejména poklesem celkové hodnoty PZI, které byly v dřívějších obdobích poháněny zejména nemovitostmi a finančním sektorem. Mezi největší zahraniční investory v Bulharsku patří Nizozemsko (38 %), Rakousko (13 %), Německo (10 %), Francie (8 %), Velká Británie (8,2 %), Rusko (5 %) a Kypr. Největší příliv byl zaznamenán v období let 2006 - 2009, kdy do bulharské ekonomiky bylo vloženo 25 miliard eur přímých zahraničních investic.

9.3. České investice v teritoriu

ČR je z hlediska ohodnocení PZI rovněž významným zahraničním investorem v Bulharsku, přičemž do roku 2007 se nacházela na hranici první desítky největších investorů, a to zejména díky rozsáhlému privatizačně investičnímu vstupu společnosti ČEZ do energetických distribučních společností v západní části země a do tepelné elektrárny ve Varně.

Podle bulharských statistických údajů dosáhly celkové kumulované investice českých firem v Bulharsku do konce roku 2010 hodnoty řádově 550 milionů eur.

Největším českým investorem je společnost ČEZ, která zprivatizovala v roce 2004 tři regionální distribuční společnosti elektrické energie (Sofia, Sofia-oblast a Pleven) a v roce 2006 uspěla ve výběrovém řízení na privatizaci TE Varna. Společnost KORADO Bulgaria je výrobcem a exportérem plochých radiátorů. Společnost Energo Pro Svitavy je v současné době největším soukromým investorem v oblasti hydroenergetiky s objemem investic 60 milionů EUR. Poslední významnou investicí bylo zakoupení majoritních podílů dvou největších výrobců ovocných destilátů v Bulharsku, lihovarů Vinprom Trojan a Destila Teteven, českou společností Rudolf Jelínek.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

- IT a telekomunikace
- dopravní infrastruktura - silniční, železniční, integrované systémy městské dopravy
- infrastruktura životního prostředí - čistírny odpadních vod
- automobilové součásti
- chemický průmysl
- elektrotechnický průmysl
- elektronika
- potravinářství
- obnovitelné zdroje energie

Podrobné sektorové analýzy jednotlivých odvětví z hlediska investiční přitažlivosti lze získat na www.investbg.government.bg, příp. na www.sfb.bia-bg.com.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Jistá rizika mohou nastat v případě větších investic do již existujících podniků zejména v souvislosti s následnou restrukturalizací a zefektivňováním výrobních procesů a z toho vyplývajícím propouštěním zaměstnanců. Zde zahraniční investoři mnohdy narážejí na odpor odborových organizací podněcujících stávkové pohotovosti zaměstnanců a využívajících mediálních prostředků k nátlakovým akcím. Problémem nadále zůstává nedostatečná praktická implementace legislativy EU, nižší kvalita infrastruktury, pomalé soudnictví, byrokracie a s tím spojená korupce.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

V 1. pololetí 2011 bulharská ekonomika zaznamenala růst o 2,2 %. Ve 3. čtvrtletí se očekává zrychlení ekonomického růstu, přičemž celoroční odhad se pohybuje v rozmezí 2,5 - 3 %. Očekává se vyrovnaný běžný účet platební bilance. Inflace by neměla překročit úroveň roku 2010, tj. 4,5 %, pokud ve 2. polovině roku 2011 nenastanou výraznější změny cen pohonných hmot.

Vláda si pro rok 2011 stanovila poměrně ambiciózní cíl dosažení rozpočtového deficitu na úrovni 2,5 %, což je z hlediska rozpočtové disciplíny Mezinárodním měnovým fondem vnímáno jako pozitivní signál. Pro dosažení tohoto cíle, bude vláda nucena striktně naplňovat úsporná opatření ve státní správě a rovněž v rámci penzijního a zdravotního systému. Klíčová doporučení MMF vůči Bulharsku proto směřují k provedení hloubkové analýzy příjmů a výdajů v penzijním systému a rovněž i k posílení kontroly finančních toků v sektoru zdravotnictví.

Postoj podnikatelské sféry reprezentované dvěma největšími podnikatelskými uskupeními, a to Bulharskou hospodářskou komorou a Bulharskou obchodně průmyslovou komorou, k budoucí fiskální politice státu je v kontextu dopadů na podnikatelské aktivity v zemi poměrně skeptický. Podnikatelé vnímají s rozčarováním to, že politické motivy převládají nad motivy ekonomickými. Kritizována je především skutečnost, že se stát začíná zadlužovat za účelem pokrytí budoucí spotřeby a „látání děr“ v neefektivním státním aparátu a sociálním systému, namísto toho, aby tyto půjčky využil na investice a reformy. Vládní odhad ekonomického růstu je rovněž vnímán jako nereálný. Hrozí další zvyšování především spotřebních daní a nedá se rovněž očekávat zmírnění daňového zatížení živnostníků. Kritice je podroben nedostatečný zájem ze strany státu o privatizační operace prostřednictvím burz, což by mohlo být zdrojem příjmů pro alespoň částečné pokrytí rozpočtových deficitů.

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Nejvýznamější události roku 2011 by měly být prezidentské volby souběžně prováděné s volbami do místních zastupitelstev. Výsledky voleb budou do značné míry závislé na dosavadním hodnocení politiky současné jednobarevné vlády (GERB) vzešlé z parlamentních voleb v létě 2009. Dle sociologických průzkumů z konce února 2011 zhruba dvě třetiny voličů nechtějí prezidenta z politické strany GERB. Mezi nejzávažnější faktory ovlivňující tento výsledek patří neustálý růst cen a politické skandály od počátku roku 2011. Zhruba 80% respondentů nesouhlasí s názorem, že se vláda stará o prosté občany a téměř 70 % z nich zatím nevidí výsledky více než rok proklamovaného boje s korupcí a daňovými úniky převážně souvisejícími s pašováním zboží zatíženého vysokými sazbami spotřební daň (alkohol, cigarety). Dle sociologů tyto průzkumy zatím nemohou být vnímány jako odhad výsledku budoucích prezidentských voleb, nicméně již teď výrazným signálem nálad volajících po alternativní volbě.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Současná vláda deklaruje, že chce klást důraz na zpřehlednění procedur veřejných zakázek kromě jiného zejména při využívání peněz z operačních programů EU, doposud však nedošlo k takové úpravě zákona o veřejných zakázkách, která by situaci v předmětné oblasti výrazněji zjednodušila. Očekává se, že k rozsáhlejší změně zákona o veřejných zakázkách v souladu s požadavky Evropské komise by mělo dojít v r. 2011.

Jako negativní trend se začíná projevovat rozsáhlá platební neschopnost zejména státních podniků. Od počátku roku 2010 se objevuje stále větší počet případů neuhrazených pohledávek za dodávky zboží a služeb pro podniky obsluhující dopravu a dopravní infrastrukturu (nejméně složité je v železniční dopravě), ale výjimkou nejsou ani projekty pro energetiku, životní prostředí (čistírny odpadních vod) a průmysl.

Nová "pravidla hry" pro investory zejména do obnovitelných zdrojů energie přinese připravovaná rozsáhlá novelizace zákona o obnovitelných zdrojích energie. Předpokládá se zrušení systému dlouhodobých garancí výkupních cen zejména z fotovoltaických zdrojů. Bude zaveden systém tzv. referenčních (rozuměj maximálních) cen, přičemž žadatelé o připojení do sítě budou v rámci schvalovacího procesu procházet jakousi obdobou výběrového řízení, kde kromě technických parametrů bude rozhodující roli hrát

investorem předkládaný návrh na výkupní cenu. To bude zejména v případech většího počtu zájemců o připojení v konkrétním místě vytvářet značný tlak na snižování ceny.

Očekává se schválení změn zákona o obchodním rejstříku. V souladu s odpovídajícími návrhy by měl být prostřednictvím obchodního rejstříku zachován přístup pouze k dokumentům nezbytným pro registraci firmy, tj. ke stanovám společnosti, zakladatelské smlouvě a zprávám z valných hromad. Zároveň bude zaveden tzv. registrovaný přístup k firemní dokumentaci obsahující žádosti, rozhodnutí a usnesení orgánů a institucí. Důvodem této změny je skutečnost, že vyjmenované firemní dokumenty obsahují osobní údaje (číslo občanského průkazu, adresu, osobní telefonní čísla apod.) Přístup k posledně zmíněným firemním dokumentům bude umožněn pouze na základě žádosti adresované Registrační agentuře při Ministerstvu spravedlnosti. Objevují se názory, podle nichž takto omezený přístup k informacím o firmách zvedne náklady těch podnikatelů a investorů, kteří budou chtít prověřit své budoucí obchodní partnery. V opačném případě budou nuceni nést větší riziko při realizaci obchodních a investičních smluv. Zmíněný kontrolovaný přístup k informacím doposud volně přístupným na obchodním rejstříku se údajně zavádí v souladu doporučeními Bulharské průmyslové asociace na základě četných stížností podnikatelů zejména na problémy související se zveřejňováním osobních údajů. Mezi další motivy uvedených změny patří zneužívání a vykrádání firemních údajů a s tím například související následné nezákonné převádění nemovitostí apod. Další předpokládané změny zákona o obchodním rejstříku se budou týkat ochrany obchodních známek a firemních názvů. V době zahájení činnosti rejstříku (2008) došlo v mnoha případech k nakumulování identických firemních názvů. Kvalitní registrace by měla vytvořit účinnou ochranu před zneužíváním firemních názvů. Předmětné nedostatky by měly být odstraněny do podzimu 2011.

V květnu 2011 byl přijat zákon o energii z obnovitelných zdrojů (RES). Předmětný zákon byl vypracován v souladu se Směrnicí 2009/28/ES o podpoře využití energie z obnovitelných zdrojů. V souladu se svým národním cílem by Bulharsko mělo do roku 2020 dosáhnout 16% podíl energie z RES na celkové spotřebě. Předmětný zákon je zveřejněn ve [Státním věstníku č. 35 z 3. 5. 2011.](#)

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Doporučuje se věnovat zvýšenou pozornost již zmiňovaným infrastrukturním projektům, zejména v dopravě, energetice, telekomunikacích a municipální oblasti. Zde může být pro české výrobce a dodavatele zajímavé využít zkušeností z obdobných procesů, kterými ČR prošla před a po vstupu do EU před několika lety. S ohledem na výše uvedené, Velvyslanectví České republiky v Sofii zrealizovalo v říjnu 2009 konferenci a doprovodnou prezentaci českých firem pod názvem „Český telematický podzim v Bulharsku“ zaměřenou na prezentaci potenciálu českého telematického průmyslu a rozvoj spolupráce při modernizaci zejména dopravní infrastruktury a v září 2010 obdobnou akci pod názvem České zelené technologie v Bulharsku zaměřenou na prezentaci možností dodávek pro výstavbu čistíren odpadních vod, malých vodních elektráren a sběr a likvidaci komunálního odpadu.